

vestnik

Letnik XXV.

Celovec, petek, 8. maj 1970

Štev. 18 (1452)

AMERIKA KAŽE SVOJ PRAVI OBRAZ:

Širjenje vojne v Aziji

DOMA PA BRUTALNO ZATIRANJE PRISTAŠEV MIRU

Ce je še kdo veroval besedam ameriškega predsednika Nixona, da hoče v Vietnamu doseči konec vojne, potem ga je najbolj streznil isti Nixon sam, ko je prejšnji teden mimo kongresa in proti volji velike večine ameriškega ljudstva ukazal razširitev vojnih operacij na ozemlje Kambodže. Skupaj z vojniki protiljudskega režima v Saigonu so ameriške vojaške enote brez vsake vojne napovedi in proti vsem pravilom mednarodnega prava napadle neodvisno deželo. Vojna, ki je bila doslej omejena več ali manj na Vietnam, je zdaj na najboljši poti, da se razširi na vso Indokino; kot taka pa predstavlja splošno nevarnost za vse človeštvo, ki se je po krivdi ameriškega imperializma znašlo na robu novega svetovnega spopada.

Odločitev predsednika Nixona je izzvala splošno ogorčenje ter val najostrejših protestov po vsem svetu, še posebej pa v Ameriki. Ne morda politični agitatorji v tej ali oni komunistični deželi, marveč ameriški senatorji in člani kongresa očitajo Nixonu, da je kršil ustavo; ne v Sovjetski zvezi ali drugje na vzhodu, ampak v Ameriki zahtevajo, da se mora Nixon umakniti, ker da ni vreden biti predsednik ZDA.

To ogorčenje je povsem razumljivo in upravičeno. Nixon ni izpolnil obljube, ki jo je dal ob prevzemu oblasti, da bo namreč poskrbel za konec vojne v Vietnamu. Nasprotno: ne samo, da vojne ni konec, ampak se je še zaostila in razširila. In to pod pretvezo, da gre za zavarovanje ameriških vojakov v Vietnamu, čeprav danes že vsak ve, da je to cinizem, kot se ga more poslužiti le zagovornik imperialistične politike osvajanja in zatiranja drugih narodov. To je Nixon dovolj jasno izpričal v svoji izjavi, ko je zagrozil, da „ameriški velikan“ ne more mirno gledati, če kakšni državi od zunaj ali od znotraj grozi nevarnost anarhije. Z drugimi besedami: Amerika pod vodstvom Nixona si lasti pravico, da tujim narodom in državam vsiljuje svoj red.

Praktičnih primerov vzpostavljanja svobode in demokracije po ameriškem receptu je seveda že več; najnovejši med njimi je Kambodža. Kdo bo naslednji? To vprašanje povzroča resno zaskrbljenost povsod v svetu, kajti grožnja, ki jo je izrekel predsednik Nixon, lahko velja za vse, za vsako državo posebej; pomeni višek samovoljnega odločanja o usodi narodov in predstavlja očitno vmešavanje v notranje zadeve drugih.

To imperialistično politiko ameriških oblastnikov obsoja ameriška javnost, obsoja jo predvsem mladina, ki noče prelivati svoje krvi v krivični vojni proti narodom, ki si ničesar ne želijo tako iskreno kot mir in svobodo. Toda „uradna“ Amerika ne dovoli take obsodbe, ne dopusti, da bi kdo protestiral proti vojni in zahteval mir. Štirje mladi študentje — dve dekletki in dva fanta — na kentski univerzi v ameriški državi Ohio so tak protest in tako zahtevo plačali z življenjem: obležali so pod streli pripadnikov narodne garde, ki so jo oblasti poslale nad demonstrante.

Imperialistično politiko Amerike pa obsoja tudi široka mednarodna javnost. Povsod v svetu se množijo protesti proti invaziji v Kambodžo, množijo se zahteve, da je treba napraviti konec vojni v Indokini. Ta

jema zahod prav tako kot vzhod, prihaja do izraza v kapitalističnih državah enako kakor v socialističnih deželah.

Tudi pri nas v Avstriji je odločitev ameriškega predsednika nalezla na odpor, kakor je pred dve letoma izzvalo ogorčenje vmešavanje dežel varšavskega sporazuma v notranje zadeve Čehoslovaške. Vendar pa se ravno ob tej primerjavi kaže tudi dvojna morala določenih krogov. Najdejo se namreč tudi ljudje, ki se kakor pravi „pustni norci“ v žargonu neslavnih nacističnih vojnih poročil naravnost naslanjajo ob „junaškem“ boju ameriških vojakov proti „komunističnim vsiljivcem“ v Kambodži ter povečujejo Nixona kot velikega borca za svobodo. Sploh je logika teh ljudi zelo enostavna: na eni strani je Amerika kot trdnjava svobode, vse drugo pa je komunistično nasilje; v Indokini torej vsiljevalci niso Američani, marveč tamkajšnji domačini, ker se bojujejo za svojo svobodo in neodvisnost.

Toda s tako poenostavljenimi šablonami današnjega človeka ni več mogoče prepričati. Danes nihče več ne verjame v sveto križarsko vojno Amerike proti svetovnemu komunizmu; nihče več ne veruje v evangelij o Ameriki kot edinem poborniku svobode in demokracije. To vlogo je Amerika zaigrala, ponovno zaigrala ravno v teh dneh, ko je zgolj v interesu svojih imperialističnih ciljev potegnila načela neodvisnosti in suverenosti dežele, katere ljudstvo se junško bori za pravico, da bi samo odločalo o svoji usodi.

protest se ne ustavlja na mejah med bloki ali ideologijami — za-

Obraz šovinizma je povsod enak

Spomenik v Bazovici, ki spominja na prve slovenske žrtve fašizma, je bil pred nedavnim že tretjič oskrnjen. Neznani storilci — kako znan izraz za podobne dogodke pri nas na Koroškem! — so deloma razbili in deloma poskodovali napise z imeni umorjenih slovenskih rodoljubov.

Dogodek je močno odjeknil med Slovenci v Italiji, pa tudi v italijanski demokratični javnosti, ki prav tako odločno obsoja zločinsko početje nepoboljšljivih šovinističnih in neofašističnih elementov. Dejanje v Bazovici je obsodil tudi tržaški občinski svet, v rimskem parlamentu pa so bila vložena posebna poslanska vprašanja, kaj bodo ukrenile oblasti proti storilcem tega in mnogih podobnih dejanj.

25-LETNICA PRVE SLOVENSKE VLADE:

Premagali smo hlapčevsko preteklost ter našli sebe in svojo bodočnost

Z veliko slavnostjo v Ajdovščini je slovenski narod minulo nedeljo proslavil 25-letnico ustanovitve prve slovenske narodne vlade. Najprej sta se na skupni seji sestala izvršni svet SR Slovenije in občinska skupščina Ajdovščina ter sprejela sklep, da bosta v spomin in počastitev imenovanja prve slovenske vlade ter njenega prvega predsednika Borisa Kidriča v Ajdovščini postavila spomenik. Predsednik občinske skupščine Martin Greif je ob tej priložnosti izročil listino o častnem občanstvu, ki ga je občina Ajdovščina podelila vsem še živečim članom prve slovenske vlade in članom predsedstva Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta. Slavnostni seji je sledilo množično zborovanje na Policah nad mestom, kjer se je zbralo na desettisoče ljudi iz vse Slovenije; med njimi so bili tudi predsednik zveznega izvršnega sveta SFR Jugoslavije Mitja Ribičič, najvišji predstavnik političnega in družbenega življenja Slovenije ter zastopniki zamejskih Slovencev.

Na slavnostni seji je govoril predsednik izvršnega sveta SRS Stane Kavčič, ki je orisal pomen ustanovitve prve slovenske vlade in pri tem med drugim poudaril:

„Ustanovitev prve slovenske vlade je bilo eno tistih dejanj, ki je zaključevalo zmagoviti boj Slovencev za svoj obstoj. Iz tega boja je zrasla nova stavba naše družbe in hkrati z njo je prišlo tudi do preporoda narodnega značaja in družbenih odnosov v Sloveniji. To je bilo za nas še posebej pomembno, ker do tedaj nismo imeli niti svoje države, niti svoje vlade. Služili smo in hlapčevali tujcem. Sedaj pa je z oboroženo borbo in v bratski povezanosti z ostalimi narodi Jugoslavije slovenski narod uspešno urejal tudi svoje nacionalno vprašanje. To dejanje državnosti — kar je bilo imenovanje vlade — porojeno iz neposred-

nega upora ljudskih množic in doseženo prvič v naši zgodovini, je bilo hkrati izraz naše suverenosti. In kot tako je bilo izredno pomembno tedaj in sedaj. Zaradi vsega tega pojem nacionalne suverenosti za nas ne more biti nekašna meglena filozofska ali teoretična tvorba, ki jo danes nekdaj tolmači tako in jutri drugače, ampak je to prvobitni činitelj naše revolucije, naše borbe, naše preteklosti, sedanjosti, bodočnosti in obstoja.“

Govorec o zgodovinskih dogodkih pred četrto stoletje, je predsednik Kavčič naglasil, da v enem najbolj usodnih dogodkov moderne zgodovine Slovenci nismo bili narod zamudnikov, marveč smo se pokazali dovolj tvorni, dovolj samoiniciativni, pogumni in dalekovidni, da smo v tej težki preizkušnji narodov in držav, v tej težki preizkušnji človeškega duha premagali svojo hlapčevsko preteklost ter našli sebe in svojo bodočnost. Tu, v srcu okupirane Evrope, ob glavnih prometnih transverzalah, po katerih so se podile fašistične horde, smo zaneli naš upor, vztrajali, vzdržali in zmagovali.

„Ne govorimo o vsem tem danes zato, ker bi hoteli povečevati tiste dni in tisto obdobje. Tisti časi so bili veliki sami po sebi, veliki so bili po trpljenju, grozotah in junaštvu, in zato jim ni treba hvalnic. Pač pa se spominjamo duha tistega obdobja zato, da bi nekaj tiste samozvesti, zupanja v lastne sile, ponosa in tvornosti predajali iz roda v rod, ne kot mrtvo zgodovinsko izročilo, ampak kot priborjeno in privzgojeno človeško in narodno značilnost, ki naj bo stalno navzoča v vsem našem dejanju.“

Zgodovinsko vlogo narodnoosvobodilnega boja ter pomen ustanovitve prve slovenske vlade je poudaril tudi dr. Marijan Breclj, podpredsednik

PETINDVAJSET LETNICA

z m a g e n a d f a š i z m o m

Ves svobodoljubni svet slavi v teh dneh srebrni jubilej pomembne prelomnice v svoji najnovejši zgodovini: minilo je 25 let od zmage nad fašizmom.

Spopad s fašizmom v vseh njegovih oblikah in odtenkih je bil strašen. Milijoni in milijoni ljudi najrazličnejših narodnosti, političnih prepričanj, svetovnih nazorov in verskih pripadnosti so pustili svoja življenja na bojiščih, v peklu koncentracijskih taborišč, na moriščih in v zasedenih mestih in krajih. Neizmerno bogastvo, ki so ga ustvarili ljudje v desetletjih plodnega dela in tehničnega napredka, je bilo uničeno. Bil je to boj na življenje in smrt, doslej najhujši v zgodovini človeštva. Pred četrto stoletjem se je končal in človeštvo je po dolgih letih nasilja, krivic in krvavih bojov spet zadihalo svobodno.

Toda zmaga nad fašizmom, ki se je spominjamo vsako leto v teh dneh, ni le izraz veselja. Je hkrati tudi spomin in opomin: spomin na prestano trpljenje in doprinešene žrtve ter opomin, da moramo vedno in povsod skrbeti, da se taki časi ne bodo več povrnili.

Pred petindvajsetimi leti je bil fašizem vojaško strt in premagan. To pa ne pomeni, da je bila premagana in zatrta tudi njegova miselnost. V najrazličnejših oblikah se v vseh povojnih letih vedno spet pojavlja, enkrat tu in drugič tam, enkrat prikrito in drugič povsem očitno. Pojavlja se pod drugimi imeni, toda njegovo bistvo je ostalo isto. Zato je dolžnost nas vseh, da budno spremljamo razvoj ter sproti opozarjamo na vsak posamezni primer obujanja tiste miselnosti, ki je človeštvo že enkrat privedla v strašno katastrofo.

Zmaga nad fašizmom pomeni končno tudi obveznost, da čuvamo pridobitve protifašističnega boja. V širokem mednarodnem smislu pomeni to nenehno prizadevanje za utrjevanje svetovnega mira, za enakopravno sodelovanje med državami in prijateljsko sožitje med narodi, ki naj širom po svetu uresničujejo lepšo bodočnost svobode, demokracije in splošnega napredka.

Pridobitve protifašističnega boja pa moramo čuvati tudi v našem ožjem narodnem merilu. Saj se imamo vendar le temu boju zahvaliti, da imamo člen 7 državne pogodbe, s katerim nam je zagotovljena enakopravnost kot pogoj za obstoj in nadaljnji razvoj naše narodnostne skupnosti. To pridobitev hočemo in moramo braniti zlasti pred nepoboljšljivimi šovinisti, ki bi — kakor se je zgodilo na nedavnem občnem zboru Heimattiensta — hoteli v našo škodo izkoristiti celo tista določila, ki jih državna pogodba in s tem avstrijska ustava vsebuje v našo korist in zaščito.

Prepričani smo, da te v preteklosti zakoreninjena miselnost zajema le majhno peščico ljudi, zato se v obrambi pridobitev protifašističnega boja čutimo tesno povezane s pretežno večino rebivalstva naše ožje koroške in širše avstrijske domovine. Povezane pa se čutimo tudi z vsemi svobodoljubnimi narodi sveta, s katerimi smo pred petindvajsetimi leti izbojevali zmago nad fašizmom! skupaj z njimi hočemo danes graditi lepšo bodočnost jutrišnjega dne.

prve slovenske vlade, ki je govoril na množičnem zborovanju. Z ustanovitvijo prve slovenske vlade v Ajdovščini — je dejal — je bilo pred nami in pred vsem svetom potrjeno, da je osvobodilni boj združil vse slovensko ljudstvo ne glede na stare meje in da je bilo to ljudstvo enotno v boju za združeno Slovenijo.

V svojem govoru je spomnil tudi na skupni boj slovenskih in italijanskih protifašistov, s katerim so bili postavljeni temelji povojnemu mirnemu sožitju med Jugoslavijo in Italijo, ki se danes odraža v čedalje boljših odnosih in vsestranskem sodelovanju med obema državama. „Za Slovenijo in za slovensko Primorje je tako stanje še posebej pomembno. Tukajšnje meje so brez dvoma najbolj odprte meje v Evropi. Temu, da smo danes dobri sosede, sta v povojnih letih mnogo prispevali obe narodni manjšini — slovenska v Italiji in italijanska v Jugoslaviji.“

Dr. Breclj je naglasil, da je mostove prijateljskega sožitja treba nenehno utrjevati. Opozoril je na prizadevanja tistih, ki skušajo ustvarjeno sožitje kaliti, ki se trudijo — in to celo pod geslom varstva manjšinskih pravic Slovencev v Italiji — razvrednotiti zgodovinske uspehe narodnoosvobodilne vojne. „Tako ravnanje seveda ne more imeti prav nobene zveze s koristmi naših rojakov v zamejstvu, ampak je očitno, da more biti to samo v njihovo veliko in usodno škodo. Taki glasovi morejo biti samo podpora vsem tistim nazadnjaškim silam v svetu — skupaj s prodanimi dušami iz slovenske politične emigracije, ki jim služijo — v njihovih prizadevanjih uničiti socialistično Jugoslavijo. Naša skupna dolžnost je — in še posebej dolžnost naše manjšine — da se vsak tak poizkus sproti razkrinka.“

Stanje v slovenskem kmetijstvu

V Sloveniji se trenutno zelo temeljito bavi s problematiko kmetijstva. O teh problemih je zdaj v teku javna razprava, prihodnji mesec pa bodo o njih razpravljali tudi na seji konference ZKS. Kakšno je sedanje stanje v slovenskem kmetijstvu, kažejo naslednji podatki, ki jih povzemamo po obširnem članku, objavljenem pred nedavnim v Gospodarskem vestniku, osrednjem gospodarskem časopisu Slovenije.

Skupna poljedelska površina v Sloveniji znaša 2.025.285 ha, od tega je v družbenem sektorju 631.573 ha ali 31,2 %. Na gozdna zemljišča odpade 961.347 ha ali 47,5 %, po najnovejših ocenah pa zajema gozd že več kot milijon ha. Kmetijska zemljišča obsegajo 17,8 %, od tega ima družbeni sektor 12,3 odstotka obdelovalnih površin. Družbeni sektor ima 9,1 % vseh njiv in vrtov, 14,8 % sadovnjakov, 16,1 % vinogradov in 14,5 % travnikov. Ti podatki vsekakor kažejo, da je v Sloveniji še ogromen del kmetijskih površin v zasebni lastnini.

Pretežen del vseh kmetijskih površin (namreč 64 %) obsega travnati svet, kar že samo ob sebi opredeljuje osnovno usmeritev slovenskega kmetijstva v govedorejo. Kar zadeva glavne poljščine in kulture, je bilo sicer v zadnjih letih ugotovljeno precejšnje povečanje hektarskih pridelkov, ki pa bi jih bilo ob intenzivnejšem gospodarjenju možno še znatno povečati; Slovenija namreč še vedno zaostaja za eno tretjino za pridelki razvitega kmetijstva v zahodni Evropi. Glede sadovnjakov in vinogradov, v kolikor so v zasebni lastnini, pa ugotavljajo, da so ostareli in izčrpani ter imajo sadne vrste in sorte neprimerno strukturo; pridelki so majhni pretežno neprimerni za trg.

Trenutno stanje živalske črede kaže na veliko zmanjšanje: leta 1966 je bilo v Sloveniji še blizu 582.000 glav govedi, v začetku letošnjega leta pa že manj kot 490.000 glav. Skupen stalež govedi se je v treh letih zmanjšal za kakih 16 %. Nasprotno zmanjševanju proizvodnje govejega mesa pa se je v zadnjih letih povečala proizvodnja mleka, zlasti v zasebnem sektorju. Od leta 1965 se je skupna proizvodnja mleka povečala od 358 milijonov litrov na 375 milijonov litrov v letu 1969. Stalež pri prašičih je v začetku tega leta znašal 449.187 glav, kar pomeni, da se je položaj izboljšal. Pri proizvodnji brojlerjev opažamo konstantno rast proizvodnje, ki se prilagaja tržnim razmeram; v zadnjih petih letih znaša povečanje 27 %, tako da daje perutnina danes že skoraj enako količino mesa kot telela.

Po reformi tudi na področju kmetijstva (zlasti v zasebnem sektorju) ugotavljajo hitrejši porast uvajanja sodobne tehnike. Tako so v letu 1969 našli v zasebnem sektorju 5.487 traktorjev in v družbenem sektorju 1532; v zasebnem sektorju pride en traktor na 104 ha in v družbenem sektorju na 52 ha obdelovalne zemlje. Lani so imeli v zasebnem sektorju 17.372 motornih kosilnic, v druž-

benem pa 534 traktorskih kosilnic, tako da je prišla ena motorna kosilnica na 33 ha obdelovalne zemlje. Razporeditev mehanizacije pa je zelo različna po posameznih območjih.

Začetek v Novem Sadu

Tudi na sejmskem razstavišču v Novem Sadu se začne nova sezona: danes bo namreč odprt 37. mednarodni kmetijski sejem, ki bo trajal do 18. maja.

Ta že davno po vsem svetu znana specializirana kmetijska sejmska prireditelj sodi nedvomno med največje kmetijske sejme in pritegne vsako leto okoli 1400 razstavljalcev iz 25 držav, ki na površini 300.000 kvadratnih metrov razstavljajo najsodobnejše stroje in opremo za kmetijstvo, živilsko industrijo, mlekarstvo, kletarstvo in namakanje, opremo za uskladiščenje, transport in promet blaga, industrijske rastline, kemična sredstva za gnojenje itd.

Na novosadskem razstavišču pa bodo letos priredili še dva druga velika sejma. V dnevi od 13. do 21. junija bo v Novem Sadu mednarodni sejem opreme za lov, ribolov in šport. Ta sejem bo letos še tretjič; prvi je bil leta 1964 in drugi leta 1967, ko se ga je udeležilo 50 držav iz vsega sveta. V okviru letošnjega sejma bo prirejen tudi prvi mednarodni bienale karikatur na temo „Lov in ribolov“.

Končno pa bo v Novem Sadu od 26. septembra do 4. oktobra še sejem povrtine, sadja in izdelkov, na katerem bodo sodelovali proizvajalci iz cele Jugoslavije.

V Sloveniji posluje danes 90 kmetijskih organizacij, 26 kombinatov in posestev, 64 zadrug, 14 gozdno-gospodarskih organizacij in 7 kmetijskih poslovnih združenj. Ker so v zadnjih treh letih zabeležili močno zmanjšanje poslovnega sodelovanja med družbenimi obrati in kmečkimi proizvajalci, menijo, da je potrebna okrepitev kmetijskih organizacij, zlasti še zaradi tega, ker je zasebno kmetijstvo močno razdrobljeno: imajo samo 83.000 (približno 45 %) čistih kmetij in okoli 100.000 (ali 55 %) mešanih gospodarstev, medtem ko povprečna velikost kmetije brez gozda znaša komaj 4 ha.

Za sedanjo stopnjo razvoja kmetijstva so zelo pomembne možnosti prodaje kmetijskih proizvodov prek predelovalne industrije oz. sploh možnosti predelave ter možnosti za večjo stopnjo finalizacije. Ugotavljajo, da je stopnja finalizacije povprečno nizka; medtem ko so klavniške kapacitete predimenzionirane, so predelovalne zmogljivosti za nekatere druge proizvode nezadostne, kar velja zlasti glede možnosti predelave, dodelave in skladiščenja sadja, vrtnin, krompirja in mleka. Slovenska živilska predelovalna industrija se v zelo velikem obsegu preskrbuje iz drugih jugoslovanskih republik in iz uvoza — pri govedu znaša ta delež 18 %, pri prašičih 38 %, pri sadju 29 %, pri žitu 55 %, pri koruzi 97,8 % in pri oljnih semenih 90 %.

Družbeni proizvod na zaposlenega je v kmetijskih delovnih organizacijah leta 1968 znašal 26.075 din, bruto osebni dohodki na zaposlenega so dosegli 14.553 din, neto osebni dohodki pa 9.870 din, kar je bilo 88 odstotkov povprečnega osebnega dohodka v Sloveniji.

Priporočila za mednarodni turizem

Prejšnji mesec je bil v Badgasteinu III. mednarodni seminar o turizmu, ki ga je organizirala avstrijska zvezna gospodarska zbornica ob sodelovanju evropskega inštituta za poklicno izobraževanje v Parizu ter delovne skupnosti strokovnih zvez zdraviliških in tujsko prometnih direktorjev v Arenhemu na Nizozemskem. Na seminarju so sodelovali delegati iz enajstih držav, kot plod štiridnevni posvetovanj na tem mednarodnem zborovanju pa so bila sprejeta naslednja priporočila:

- Vzpostaviti je treba tesnejše sodelovanje turističnih organizacij v mednarodnem merilu.
- Izgibati se je treba ozkosrčni regionalni miselnosti in uveljaviti potrebo po širokopoteznih akcijah na turističnem področju tudi pri pristojnih oblasteh posameznih držav, kjer nekatere ovire fiskalnega značaja še vedno preprečujejo razmah sodobnega turističnega prometa.
- Pri turističnih ponudbah velja razlikovati med tistimi turisti, ki prihajajo na počitniški oddih, ter onimi, ki prihajajo zaradi novih doživetij.
- Z intenzivno reklamo je treba pridobivati nove sloje turistov in se poglobljeno ukvarjati s tržnimi raziskavami na tem področju ter njihove izsledke posredovati naprej hotelskim in gostinskim obratom.
- Inozemskim turistom je treba posvečati tisto pozornost, ki jim gre glede na velik narodno gospodarski pomen turizma.
- Pospeševati je treba strokovno izobrazbo na področju mednarodnega turizma in razširiti poslovno-tehnična spoznanja s tega področja.
- Okrepiti je treba tudi položaj delavcev v krajevnih in regionalnih tujsko prometnih organizacijah.

Ponudba in potrošnja svinjskega mesa v Avstriji

Pregled razvoja na trgu z govejim mesom (glej štev. 16. Slovenskega vestnika) je pokazal, da prireja govejega mesa v naši državi rahlo upada, da pa povpraševanje za mesom narašča in bo naraščalo. Posebno močno je v zadnjih letih narasla poraba svinjskega mesa. Nikjer v svetu se ne zaužije toliko svinjskega mesa kot v Avstriji.

Povpraševanje za svinjskim mesom je naraščalo tudi v zadnjih tednih. Zgovorna priča tega naraščanja so cene, po katerih se sedaj trgujejo s klavnimi prašiči. Te cene tudi v aprilu niso bile slabše kot lani poleti, v času polne turistične sezone, ko je na Koroškem treba prehraniti približno eno tretjino ljudi več kot v ostalih mesecih leta. Vsa prejšnja leta tja do 1966 so šli prašiči od marca do sredine junija zelo slabo v denar. Letos pomladi kakšnega upada cen klavnih prašičev ni pričakovati.

Pri tem moramo posebej upoštevati, da je letos v tromesečju marec—maj ponudba za okroglo 6 odstotkov višja, kot je bila v

istem tromesečju minulega leta. Ker sta od sedanjega tromesečja že dobra dva meseca za nami, ni pričakovati, da bo tekom maja in junija ponudba klavnih prašičev tako narasla, da bi zaradi tega cene padle pod mejo rentabilnosti. Navzlic temu pa bodo prašičerejci, ki imajo sedaj prašiče na pitanju, storili dobro, če jih bodo pitati zadržano in sicer tako, da bodo prišli z njimi na trg začetkom julija namesto v drugi polovici junija. S tem se bodo izognili kakršnikoli večji ponudbi, do katere v prihodnjih osmih tednih še lahko pride.

V poletnih mesecih ponudba klavnih prašičev na Koroškem ne bo prekašala povpraševanja za njimi. Prognoza, ki jo daje agrarno-gospodarski inštitut zveznega ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo, kaže, da bo v državnem merilu ponudba povpraševanje prekašala le za 2,5 odstotka. To pa ni veliko, če upoštevamo, da je letos ponudba klavnih govedi, zlasti bikov in volov, manjša kot je bila lani. Večja utegne biti ponudba klavnih prašičev v trome-

sečju september—november, toda tudi v tem času verjetno ne bo sprožila težav, saj v jesenskih mesecih še ni prišlo do znatnejšega upada cen klavnih prašičev. Kljub temu bi bilo dobro, da bi prašičerejci stare plemenske svinje, ki so v zadnjem mesecu kotile, vzeli iz reje sedaj, mlade svinjke za plemo pa odbrali tako, da jih bodo lahko pripustili v času od septembra do novembra.

Na izravnano ponudbo klavnih prašičev od lani naprej zlasti vpliva občasni izvoz starejših pujskov in tekačev. Izkazal se je kot zelo pripraven instrument za usoglašanje ponudbe s povpraševanjem na domačem trgu. Izvoz starejših pujskov in tekačev lani oktobra, novembra in decembra je v veliki meri pripomogel, da sedaj ponudba ne prekaša povpraševanja. Celokupno je bilo lani iz naše države izvoženih 53.000 prašičev, večinoma tekačev. Istočasno smo uvozili (v glavnem poleti) 26.000 klavnih prašičev, s čemer je dejanski izvozni višek znašal 27.000. Leta 1968 je bilo treba uvoziti še 55.000 prašičev, čeprav

je bil njihov obrtni zakolj znatno nižji kot leta 1969.

Trgovanje s prašiči preko meje je nekaj sila logičnega, kajti njihove ponudbe s povpraševanjem na domačem trgu časovno enostavno ni mogoče uravnovesiti. Poleg tega izvoz pujskov in tekačev povzroča manjše stroške kot pa skladiščenje zaklanih prašičev v zmrzovalnicah, ki je bilo v prejšnjih letih edini ventil, da so v tednih prekomerne ponudbe cene klavnih prašičev ostale na meji rentabilnosti.

Prireja svinjskega mesa gre čedalje bolj po poti koncentracije in delitve zreje pujskov od pitanja. V zadnjih šestih letih se je število prašičerejcev zmanjšalo za 12 odstotkov na 305.000. Medtem ko se pitanje zadnji dve leti naglo koncentriralo na obrate z zmogljivostjo 1000 in več pitancev na leto, ostaja zreja pujskov stvar kmečkih prašičerejcev, ki se združujejo v proizvodne krožke za zrejo in vnovčenje pujskov. Oboje pa pospešuje kvaliteto prirejenega svinjskega mesa in s tem tudi povpraševanje za njim.

(bl)

POŠIROKEM SVETU

BONN. — Zahodnonemški zunanji minister Walter Scheel je v izjavi za neki list izrazil, da je Zahodna Nemčija pripravljena podpisati s Poljsko dvostranski sporazum, ki bo priznaval črto Odra-Nisa kot poljsko zahodno mejo. Ko je govoril o zahodnonemško-poljskih razgovorih v Varšavi, je minister Scheel menil, da so meje osrednje poljsko vprašanje, vendar pa bi sporazum vseboval tudi še druge elemente, ki vsebujejo poleg mejnega problema tudi še odpoved uporabi sile, nove sporazume glede odnosov med deželama, ureditev humanitarnih vprašanj ter gospodarskih in kulturnih odnosov.

REKA. — Z otvoritvijo novega letališča „Rijeka“ pri Omišlju so se v soboto začele slavnosti ob 25-letnici osvoboditve Reke, katerih se je udeležil tudi predsednik SFRJ Tito. V svojem govoru na velikem zborovanju na Reki je predsednik Tito opozoril na nevarno poslabšanje položaja v svetu in zlasti ostro obsodil ameriški vojaški napad na Kambodžo. Kaj lahko človeštvo pričakuje od prihodnosti, če se ves svet ne zgane in odločno ne reče NE, če se vse mirljubne sile na svetu ne bodo enotno uprle takim poskusom in takim agresivnim dejanjem, je dejal predsednik Tito in ugotovil: „Zato tukaj, s tega mesta, v imenu vseh jugoslovanskih narodov, v imenu naših delovnih ljudi, tistih ljudi, ki gradijo in ki se z vsemi silami trudijo, da bi ustvarili lepše življenje, glasno protestiram in najostreje obsojam take agresivne bojne pohode, na kakršne so šli v Kambodži, v Vietnamu in na Srednjem vzhodu.“

KAIRO. — Predsednik Združene arabske republike Naser je poslal amerškemu predsedniku „poslednji poziv za mir“ z zahtevom, naj Amerika, če res želi mir, „ukaže Izraela, da se umakne z zasedenih arabskih ozemelj“, če pa to ni mogoče, naj „ustavi Izraelu vsako novo politično, vojaško ali gospodarsko pomoč, vse dokler bo Izrael imel okupirano arabsko zemljo“. Predsednik Naser je izrazil tudi pripravljenost, pristati na prekinitev ognja pod pogojem, da bo Izrael sporočil varnostnemu svetu, kdaj se bodo izraelske čete umaknile z vseh okupiranih arabskih ozemelj.

OSLO. — Svetovni svet cerkva je obso-dil sklep ameriškega predsednika Nixona o vdoru ameriških čet v Kambodžo. Od Velike Britanije in Sovjetske zveze kot sopredsednici na svoječasi ženevski konferenci o Indokini je omenjena organizacija zahtevala sklicanje novega sestanka o Indokini. Novo konferenco je treba sklicati, preden se bo vojna v jugovzhodni Aziji razširila v katastrofo za vse človeštvo, poudarja svetovni svet cerkva.

BUDIMPEŠTA. — Prejšnji teden je bilo v Budimpešti posvetovanje namestnikov obrambnih ministrov držav varšavskega sporazuma. Pod predsedstvom maršala Jakubovskega so obravnavali vprašanja o položaju in izpolnitvi urjenja enot varšavskega sporazuma in njihovih štabov ter ukrepe „za povečanje njihove bojne sposobnosti v korist varnosti članic in evropskega miru“.

PARIZ. — Francoski zunanji minister Maurice Schumann je v skupščini izjavil, da je namen francoske politike v Sredozemlju preprečiti, da bi Sredozemlje postalo področje hladne vojne in prizorišče spopadov velikih sil. Glede konference o evropski varnosti je Schumann dejal, da bi lahko privedla do popuščanja napetosti, če ne bo njen namen potrditev blokvske razdelitve in status quo.

WASHINGTON. — Po najnovejših podatkih, ki jih je objavilo ameriško obrambno ministrstvo, je Amerika v zadnjih mesecih umaknila iz Evrope 10.000 svojih vojakov, kljub temu pa ameriške vojaške sile v Evropi še vedno štejejo 300.000 mož.

DUNAJ. — Novi zunanji minister Rudolf Kirchschläger je potrdil vesti, da se Avstrija zavzema za članstvo v varnostnem svetu Združenih narodov. Na tiskovni konferenci je minister Kirchschläger izjavil, da tozadevna prošnja ne Avstrija statusu trajne nevtralnosti, kajti Avstrija si prizadeva za uveljavitev ustanovne listine OZN in za ohranitev miru v svetu.

SARAJEVO. — S slovesno sejo izvršnega sveta Bosne in Hercegovine so prejšnji teden proslavili 25-letnico imenovanja prve ljudske vlade Bosne in Hercegovine. Predsednik izvršnega sveta Dragutin Kosovac je v slavnostnem govoru naglasil, da so narodi Bosne in Hercegovine pred četrto stoletja prvič v zgodovini dobili svojo ljudsko vlado.

BONN. — V zahodnonemškem mestu Kassel se bosta 21. maja ponovno sestala zahodnonemški kancler Brandt in predsednik vzhodnonemške vlade Stoph, da nadaljujeta razgovore, ki sta jih začela ob prvem srečanju meseca marca v Erfurtu v Vzhodni Nemčiji.

Spominske svečanosti ob 25-letnici osvoboditve nacističnih KZ-taborišč

Ob koncu minulega tedna so bile spominske svečanosti v nekdanjih nacističnih koncentracijskih taboriščih Mauthausen in Dachau ter njihovih podružnicah Gusen, Ebensee in drugih. Letos so bile te svečanosti posebno skrbno pripravljene, saj so veljale 25-letnici osvoboditve taborišč oziroma preživelih jetnikov. Bile so — kakor vsako leto v teh dneh — posvečene spominu na vse neštete žrtve fašizma, hkrati pa so bile opomin vsem preživelim, da nikdar ne pozabijo trpljenja in žrtev tiste strašne dobe, opomin, da se je tudi danes treba odločno in pravočasno upreti slehernemu pojavu fašizma, nacionalizma in rasizma.

Spominske svečanosti v bivšem koncentracijskem taborišču Mauthausen so se začele že v soboto in se nadaljevale v nedeljo, ko je bil odprt tudi spominski muzej. V tem muzeju je zbranih okoli 10.000 dokumentov, o katerih je nekdanji minister Migsch v otvoritvenem govoru poudaril: Tukaj nočemo delati propagande, marveč želimo, da bi govorila le gola resnica; kdorkoli bo videl dokumente, bo spoznal

zločinsko bistvo Hitlerjevega režima.

Na svečanosti, ki sta se je kot predstavnika zvezne vlade udeležila kancler Kreisky in notranji minister Röscher, je bilo od več govornikov naglašeno, da je ideale, za katere so v času nacizma trpeli in umirali mnogi milijoni nedolžnih žrtev, treba zvesto čuvati in braniti. Predsednik mednarodnega komiteja Mauthausen sir Robert Sheppard je dejal, da take svečanosti nimajo namena obujati preteklost, marveč hočejo v prvi vrsti nove generacije spominjati na nekdanje žrtve. "Nočemo se večno ozirati nazaj, hočemo le, da naše žrtve ne bodo pozabljene, da bodo današnje in bo-

doče generacije imele pred seboj lepšo bodočnost."

Tudi zvezni kancler dr. Kreisky je v svojem govoru naglasil potrebo, da je spomin na nekdanje žrtve treba posredovati naprej tistim, ki pripadajo drugi, manj strašni dobi. Pri tem je zavzel stališče tudi do čedalje pogostejših zahtev, da je končno treba napraviti črto pod preteklost in pozabiti nekdanje dogodke. Dejal je, da zahtevi po pozabljenju težje sledijo tisti ki so bili tepeni, kakor pa oni, ki so udarce samo štel. Vprašati se je treba, je dejal kancler Kreisky, ali sploh moremo, ali sploh smemo zahtevati, da je treba pozabiti, kajti tukaj ima samo prizadejati pravico, biti velikodušen.

V bivšem taborišču Dachau pa je na spominski svečanosti govoril zahodnonemški minister Franke, ki je zelo odločno nastopil proti nepopoljšljivim desničarskim skrajnežem in poudaril, da nemške preteklosti ni mogoče premagati s tem, da se jo pozabi.

KULTURNE DROBTINE

● Društvo slovenskih pisateljev in slovenski PEN klub tudi letos prireja mednarodno srečanje pisateljev v Piranu, ki bo že tretja prireditelja te vrste. Srečanje bo v dneh od 9. do 11. maja, udeleženci pa se bodo že danes zvečer zbrali na ribiški ladji v piranskem pristanišču. Računajo, da bo na letošnjem srečanju sodelovalo več kot 40 književnikov iz Jugoslavije in raznih drugih držav.

● V Parizu je bila svetovna premiera odrske obdelave nekaterih odlomkov iz del lanskega Nobelovega nagradjenca za književnost Samuela Becketta. V dramskem delu z naslovom "Začetek do konca" je Beckett podal svojo filozofijo, da je namreč človekovo življenje eno samo počasno umiranje.

● Letošnji 17. festival jugoslovanskega igranega filma v Pulju se bo začel 26. julija in bo trajal do 2. avgusta. V dneh od 3. do 5. junija pa bo v Budvi deveta revija filmov, ki jih snemajo otroci. Na tej filmski manifestaciji bodo predvajali okoli 60 najboljših filmov, ki so jih izbrali na republiških revijah po vsej Jugoslaviji.

● V Asuanu so začeli s prenosom egiptovskega svetilišča Daboud, ki ga bodo najprej prenesli v Aleksandrijo in ga od tam s ladjo prepeljali v Španijo. To svetilišče je Združena arabska republika namreč poklonila Španiji kot zahvalo za njeno sodelovanje pri reševanju staroegiptovskih spomenikov svetilišča Abusimbel pri Asuanu.

● Ob 25-letnici obnove slovenskega šolstva na Tržaškem in Goriškem je bil v tržaškem Kulturnem domu pevski koncert, na katerem je nastopil učiteljski pevski zbor "Emil Adamič", ki je izvajal program renesančnih in umetnih pesmi. Prireditve so se udeležili mnogi nekdanji in sedanjí slovenski šolniki ter predstavniki slovenskih kulturnih organizacij in ustanov; med gosti je bil tudi jugoslovanski generalni konzul v Trstu Marjan Topina.

Novi vodiči Polyglott za novo tujsko prometno sezono

Pri založbi Polyglott (Langenscheidt) je za novo tujsko prometno sezono izšlo spet več novih vodičev, ki bodo lahko dobro služili pri krajših izletih in predvsem tudi pri daljših potovanjih med dopustom ali po čitnicami. Med temi novimi izdajami pa je predvsem treba omeniti povsem novo zbirko vodičev, posvečeno posebej alpskim cestam. V tej zbirki so izšli doslej trije zvezki: eden obravnava področje Solnograška—Koroška—Štajerska, drugi področje Tirolska—Južna Tirolska—Dolomiti, tretji pa področje Švica—Predarlška.

Pri teh alpskih vodičih gre — kakor že pri dosedanjih Polyglott-vodičih — za praktične zvezke žepnega formata, ki na 64 straneh posredujejo v zgoščenih oblikah vse potrebne podatke v besedi in sliki; v konkretnem primeru zvezo iz njih vse najvažnejše o Alpah in alpskem svetu na splošno ter podrobno o posameznih cestnih povezavah in krajevnih zanimivostih.

Vsak od omenjenih treh zvezkov opisuje po 24 do 28 različnih možnosti avtomobilskih izletov oz. potovanj, ki vodijo skozi privlačni svet Alp. Vsaka pot ali smer je opisana pregledno in za vsakogar razumljivo; nanizani so vsi potrebni podatki o stanju ceste, o vzpetinah, o razdaljah, celo o vzpenjačah, predorih, prelazih in podobno, prav tako pa tudi o zanimivostih posameznih krajev in o možnostih za krajše izlete stran od glavne prometne žile. Besedilo izpopolnjujejo številne risbe in ilustracije, ki opozarjajo na posebne privlačnosti, predvsem pa posredujejo geografski pregled z navedbo mnogih važnih značilnosti posameznih cestnih odsekov.

Podobno kot alpski vodiči so urejeni splošni Polyglott-vodiči, ki so izšli že za vse važnejše evropske in tudi mnoge druge dežele sveta. Med najnovejšimi tovrstnimi izdajami so trije zvezki, ki obravnavajo zahodne

V a b i l o
Državna gimnazija za Sloven-
ce prirčno vabi na
Š O L S K O
A K A D E M I J O
ki bo v nedeljo 7. junija 1970
ob 14.30 uri v Delavski zbor-
nici (Arbeiterkammer) v Ce-
lovcu.

Ravnateljstvo

OBJAVA SLOVENSKE GIMNAZIJE

SPREJEMNI IZPITI na Državni gimnaziji za Slovence bodo v soboto, dne 11. julija 1970, s pričetkom ob 8. uri.

Sprejemni izpit za 1. razred obsega slovenščino, nemščino in računstvo; izprašuje se snov 4. šolske stopnje. Za vstop v višje razrede je potreben osebni razgovor z ravnateljem šole.

Prijave za sprejemne izpite lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa pismeno na naslov: Državna gimnazija za Slovence, 9020 Klagenfurt, Lerchenfeldstraße 22.

Za izpit je treba predložiti naslednje dokumente: 1. rojstni list, 2. dokaz avstrijskega državljanstva, 3. spričevalo 4. šolske stopnje ljudske šole. Popis učenca pošlje vodstvo ljudske šole neposredno na naslov ravnateljstva Državne gimnazije za Slovence.

Ravnatelj:
dr. Pavle Zablatnik

Obračun in novi načrti vodstva celovškega Mestnega gledališča

Na seji skupnega gledališkega odbora (kjer so predstavniki dežele in mesta Celovca) je vodstvo celovškega Mestnega gledališča poročalo o računskem zaključku v gledališki sezoni 1968-69 ter seznanilo odbor s potekom letošnje sezone kakor tudi z načrti za sezono 1970-71.

Obračun za sezono 1968-69 je

bil vsekakor razveseljav, saj je bilo zabeleženo stalno naraščanje števila obiskovalcev gledališča, prav tako pa je bilo znatno povečano tudi število abonementov, ki je znašalo že blizu 3000 oseb. S tem so se povečali tudi finančni dohodki gledališča, ki je zvišanje mezd in plač uslužbencev in umetnikov lahko pokrilo brez dodatnih subvencij s strani vzdrževalcev, to je dežele in mesta Celovca.

Tudi sezona 1969-70 se je, kakor je povedal intendant Wochinz, začela dobro ter je opaziti nadaljnje naraščanje števila obiskovalcev, medtem ko je kvaliteta predstav deležna pozitivne ocene v domačem in tujem tisku. Ansambel celovškega gledališča je bil povabljen na gostovanje v Trst, v Ljubljano, v Frankfurt, v Luxemburg, v Barcelono in celo v Izrael.

O pripravi za gledališko sezono 1970-71 je poročal intendant Wochinz, ki je dejal, da bo repertoar segal od klasike do moderne. Na dramskem področju obsega program uprizoritev naslednje komade: Talisman (Nestroy), Proces (Kafka), Lisistrata (Aristofanes), Črna komedija (Shaffer), Steklina menažerija (William) in Play Strindberg (Dürrenmatt); operni spored predvideva komade: Don Giovanni (Mozart), Othello (Verdi), Divji lovec (Lortzing), Madame Butterfly (Puccini) in Albert Herring (Britten); ljubiteljem opere se napovedujejo: Netopir (Strauss), Grofica Marica (Kalman), Beli konjiček (Benatzky) in Balkanska ljubezen (Kattinig). Poleg tega so predvidene razne uprizoritve na studijskem odru ter baletni večer in božična pravljica predstava za otroke.

TONE SVETINA

18

vave prste. "Verjetno so mu jih polomili pri zasliševanju," je pomislil Wolf.

Mladi nadporočnik, ki je poveljeval ustrelitvi, je pristopil k majorju in odsekano pozdravil. Wolf ga je premeril od pet do glave in si privoščil njegovo asketsko resnobo, ki mu ni bila prav nič všeč.

"Vaši ljudje znajo dobro zadeti. Odlični strelci," se je cinično nasmehnil Wolf.

"Da, gospod major," je odvrnil oficir, ki si ni znal razložiti posmeha.

"Zakaj so bili ti ljudje ustreljeni?"

"Vedo za skladišče orožja in municije. Niso izdali, čeprav smo storili vse, da bi od njih kaj zvedeli."

"Ali se kaj spoznate na lov, gospod nadporočnik?"

"Nekoliko, gospod major!"

"No, prav. Čestitam vam. Napravili ste gojitveni odstrel. Samo škoda za municijo, ker bi ti starci čez zimo sami pomrli. Bolje bi jo bilo uporabiti tamle zgoraj," je pokazal proti grebenu, kjer so se borili gorski lovci. "Vaše ime, gospod nadporočnik? Predlagal vas bom za železni križec."

Nadporočnik je povedal ime in se opravičeval: "Posebna pooblastila imamo, gospod major."

"V redu. Ne vznemirjajte se in poiščite skladišče orožja in municije, ki mora biti nekje v teh hribih!"

Vrnila sta se k avtomobilu.

Ni mi do takih prizorov. Ne morem gledati otrok in žena med bajoneti. Imam občutek, da nismo vojaki. Da nismo vojska. Nekaj dni se mi po takih stvareh obrača v želodcu," je dejal stotnik in skremžil obraz.

Wolf se je zasmehal trdo, kot bi lomil kosti. "Ubogi Knieckel! Obžalujem, da sem ustavil in vam pokvaril apetit. Saj mi oprostite!"

"Prav gotovo, gospod major. Stotniki so majorjem vedno oproščali. Všeč mi je bilo, da ste mladega in ohole-

ga nadporočnika spravili v zadrego. Kaj ste mislili, se bo spomnil šele čez tri dni."

"To je všeč tudi meni. Pred enoto sem mu zagrenil uspeh. Ne glede na to, da si po svoje prizadeva za zmago. Težko je, stotnik, dobiti recepte, kako ravnati v določenem položaju. Smo v deželi, kjer nas sovraži celo kamenje, drevje in psi, ne samo starci, žene in otroci. In sovražili nas bodo in pomnili, dokler bo kdo pri življenju. O tem smo si na jasnem in s tem tudi računamo."

"Popolnoma točno, gospod major. Samo tega ne vem, med nama rečeno, če smo na to lahko tudi ponosni."

"O tem se, gospod stotnik, v vojni ne razmišlja. Najmanj pa na glas. Ponos je v teh časih zelo relativna zadeva."

Sedla sta v avto in se odpeljala po vijugasti cesti v Cerkno.

Mrak je zagrinjal dolino. Na temočnih pobočjih je tlela žerjavica zогlenelih domov. Videti je bilo kot krvave rane, zasekane v zemljo. Žalost se je lepila na srca in strah je zapahnil hišna vrata in okna. Ulice so bile prazne in puste. Veter je zateglo tulil in nosil odpadlo listje. Pred hišami, kjer se je ustavila vojska, so se s počasnim korakom sprehajale straže.

Major Wolf in stotnik Kniecke sta sedela v sobi, kjer je pred nekaj dnevi domoval partizanski štab, in prelistavala papirje na mizi. "Dajte nalog, da zagrnejo okna, in pošljite po kaplana. Čas je, da urediva stvari, zavoljo katerih sem se pripeljal v to gnezdo," je dejal Wolf.

Stotnik je hitro prenesel povelja, in okna so jima zagrnili z odejami. Patuljka pa je odšla po kaplana.

"Prisilovali boste in videli, kako bom pridobil nekaj teh ljudi, ki so bili za Lahe, da bodo delali z nami. Prek vas bom postavil zveze. Te ljudi bo treba imeti nenehno v

UKANA

PRVA KNJIGA

Ob gasilskem domu, majhni stavbi z lesenim stolpom za sušenje cevi, se je zbralo mnogo vojakov; tja so prignali vse prebivalce vasi, otroke in ženske. Edini moški, ki so jih v vasi dobili, so bili trije starci, ki so stali zvezani ob zidu. Vsi trije so bili gologlavi in sivi lasje so jim trepetaje plešali v vetru.

Major in stotnik sta se pomešala med vojake in gledalce.

Mlad, bled poročnik z očali je stopil na kup drv z belim papirjem v rokah in se obrnil k zbranim vaščanom in tistim, ki so zastrženi čakali, da jih bodo odgnali naprej.

"V imenu nemške države," je bral po svoje sestavljeno sodbo, ki jo je vojak ob njem tolmačil s hrvaškim naglasom. Iz gruč zbranih vojakov je stopilo šest prostovoljcev, ki so na povelje z brzostrelkami pokosili vse tri starce. Ko so se trupla sesedla, in je zamrl odmev rafalov, je med ženskami in otroki zavel vzdih kot pritaženo jokanje vetra.

"Ti so strožji od vaših, stotnik," je dejal Wolf in stopil k ustreljenim, da bi si jih od blizu ogledal. Zamaknil se je in gledal kri, kako je curčila iz prestreljenih teles in napojila blatno brozgo. Vsi trije starci so ležali z obrazom v luži, shujšani in zverženi. Na hrbtu zvezane roke so bile koščene, eden od njih je imel odprte dlani, polne žuljev, in kr-

Po posredovanju Slovenske prosvetne zveze bodo slovenski umetniški film

SAMORASTNIKI

in barvni film o zilljskem štehvaeju predvajali tudi v naslednjih krajih:

• v soboto 9. maja ob 20. uri v farni dvorani v Škocijanu

• v nedeljo 10. maja ob 20. uri pri Schwarzlhu v Pliberku

• v četrtek 14. maja ob 20. uri v Delavski zbornici (Arbeiterkammer) v Celovcu

• v soboto 16. maja ob 20.30 uri na Radišah v dvorani pri cerkvi.

Ljubitelji slovenske filmske umetnosti prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabi na

PROSLAVO MATERINSKEGA DNE

ki bo v nedeljo 10. maja 1970 ob 1/23. uri popoldne in ob 8. uri zvečer v dvorani pri Miklavžu v Bilčovsu.

Nastopajo otroci s petjem, deklamacijami in dvema igricama. Sodeloval bo tudi trio našega prosvetnega društva. Tudi z udeležbo na proslavi pokažimo našim materam, da jih res ljubimo in spoštujemo!

Odbor

Slovensko prosvetno društvo Radiše

vabi na uprizoritev Finžgarjeve drame

„RAZVALINA ŽIVLJENJA“

s katero bodo v nedeljo 10. maja 1970 ob 1/23. uri popoldne v dvorani pri cerkvi na Radišah gostovali igralci prosvetnega društva iz Besnice pri Kranju.

Ljubitelje odrske umetnosti prisrčno vabi

društveni odbor

Knjiga naša spremljevalka

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku obvešča vse prijatelje knjige in koristnega branja, da društvena knjižnica posluje v prostoru Kmečke gospodarske zadruge v Pliberku. Knjige izposoja društveni knjižničar Lojze Krištof, ki vodi tudi evidenco o izposojevalcih. S tem v zvezi pravi, da nekateri prav pridno hodijo po knjige, da pa je še vse premalo ljudi, ki imajo zanimanje za dragoceno duhovno dobrino: knjigo.

Našo društveno knjižnico smo dopolnili s številnimi novimi knjigami različne leposlovne in strokovne vsebine, ki so na razpolago vsem ljubiteljem branja za zelo skromno odškodnino, zato se te ugodnosti poslužite vsi mladi in stari.

Knjiga je najboljši prijatelj človeka in mu pomaga širiti obzorje, odpira mu pogled v svet, seznanja ga z dogajanjem v življenju. Knjiga nas uči in izobražuje vsestransko, je tista sila, ki odstranjuje razliko med študiranimi in tistimi, ki te možnosti niso imeli, kajti po knjigi seže lako vsakdo in si iz nje pridobi in razširi svoje znanje.

Knjiga je tista zakladnica duha in resnice, ki se razodene slehernemu človeku, ki po njej seže. V njej lahko vsakdo najde to kar išče. Knjiga človeka pouči, mu pomaga zadostiti in nasiliti potrebo po šir-

jenju njegovega duha. Knjiga pa ima tudi sovražnike, ker razodeva svobodo misli in je zato čestokrat bila sežgana na grmadah. Toda tiskana beseda si je kljub temu utrla pot v svet in je danes nepogrešljiv spremljevalec človeške družbe.

Tisti, ki še ni spoznal njene velike moči, naj seže po njej in uvidel bo, da je v življenju zanemarjal najbolj iskrenega prijatelja, ki pomaga, tolaži in vedri. Ta iskreni prijatelj nas pričakuje v knjižnici.

Bilčovs

V torek smo v Bilčovsu imeli volitev župana. Volili so ga občinski odborniki, ki so pri zadnjih občinskih volitvah prišli v občinski odbor. Za župana je bil izvoljen deželni poslanec Hanzl Ogris, nosilec socialistične kandidatne liste, ki je pri nedavnih volitvah dobila večino. Tako je bilo tudi ustrezno večini volivcev, ki so tej listi s svojo glasovnico izrekli zaupanje.

Našemu novemu županu izrekamo prisrčne čestitke in smo prepričani, da bo svoje dolžnosti kot prvi mož v občini uspešno izpolnjeval v prid vseh občanov, da bo pravičen do vseh ne glede na njihovo politično prepričanje in narodno pripadnost.

Št. Vid v Podjuni

Minulo nedeljo nas je naše prosvetno društvo „Danica“ spet vabilo k Voglu v Št. Primož, kjer je priredilo vesel večer. Ta večer so kot gostje našega društva oblikovali prijatelji iz Zreč pri Slovenskih Konjicah, ki so tokrat že drugič bili med nami. Naše društvo goji s pevskim zborom v Zrečah prijateljske slike, ki so jih navezali pred časom. Tudi naši pevci so že bili v Zrečah, zato je to srečanje bilo res prisrčno in prijetno.

Moški pevski zbor nam je pod vodstvom zborovodje Vlada Mohoriča izvajal zelo pester spored slovenskih umetnih in narodnih pesmi ter nam tako nudil prijeten pevski užitek. Za narodno zabavne viže je poskrbel inštrumentalni trio, ki je spremljal zreške pevce na Koroško. Za dobro razpoloženje pa je poskrbel humorist Miha Jurak, ki je s

svojimi točkami vso dvorano vedno spet spravil do sproščenega smeha.

Prireditve, ki so jo gostje iz Zreč nudili obiskovalcem, je res bila pravi veseli večer, kot so ga imenovali naši prosvetlašči, ko so vabili na to gostovanje. Moramo reči, da nikomur ni bilo žal, ki se je udeležil tega nastopa prijateljev iz Slovenije, saj so nam nudili za vsakega nekaj; celo srečolov so imeli na sporedu, ki je dvorano spravil v posebno dobro razpoloženje.

V imenu domačega društva je gostom izrekel dobrodošlico učitelj Tomaž Ogris, v imenu gostov pa je spregovoril predsednik krajevne kulturne organizacije Konrad Sodin, ki je poudaril plodno sodelovanje med društvi tu in onstran meje.

PARTIZANSKA GROBIŠČA NA KOROŠKEM Globasnica

Vas Globasnica leži na severovzhodnem vznožju Pece. Okoli farne cerkve je pokopališče, kjer sta pokopana tudi dva partizana, ki sta padla v borbi za svobodo proti fašizmu v Sloveniji nad Podjuno.

Partizan Viktor Pisar-Jak je padel pri Pečniku v Sloveniji, kjer je skupaj z aktivistom Jankom Kusterjem-Korošcem širil literaturo osvobodilne fronte. Srečala sta mladega moškega, ki se jima je hlinil, da išče zvezo s partizani; v resnici pa je bil gestapovec in je Jaka ustrelil v tilnik. Streljal je tudi na Korošca, vendar se mu je le-ta spretno umaknil in ostal živ. Truplo ubitega Jaka so pokopali pri Pečniku, kjer je počival od avgusta 1943 do osvoboditve. Potem je bil prekopan na pokopališče v Globasnico. Ko je Jak padel, je bil star 22 let. Doma je bil v Kotlah nad Ravnami na Koroškem, kjer je, preden je šel v partizane, bil v službi kot kmečki delavec pri Potočniku.

Drugi partizan, ki je pokopan na globaškem pokopališču, je po imenu neznan. Doma je bil na Gorenjskem in star približno 25 let. Od fašistične krogle je bil zadet, ko je bil pri sekretarju OF za Velikovec tov. Stanetu Mavriču pri Gradiškem v Sloveniji. Bil je na stražarskem mestu, ko so hišo obkolili policisti. S svojo smrtjo je rešil vse ostale tovariše, ki so se nahajali v Gradiškovi hiši. To je bilo konec februarja 1944; takrat je bila težko ranjena tudi neka partizanka, ki se je potem zdravila pri kmetu Krupču nedaleč od Heme.

KOT ŽRTVE SO PADLI V BORBI ZA NASI!

Mednarodni simpozij v Celovcu

V času letošnjega avstrijskega lesnega sejma v Celovcu bodo prvič priredili mednarodni simpozij o racionalizaciji lesnega pridelka v gorskem območju. Na simpoziju, ki bo od 11. do 13. avgusta, bodo predavali mednarodno priznani lesni strokovnjaki iz Zahodne Nemčije, Italije, Jugoslavije in Avstrije.

Pri tem simpoziju bo sicer šlo za posebno temo lesnega gospodarstva v hribovitih območjih, ki pa ima razumljivo enako aktualnost za vsa hribovita območja na svetu; razen tega se tudi v ravninah najdejo slični primeri, namreč težko dostopni lesni nasadi in se zato tam srečujemo s podobnimi problemi. V obeh primerih gre predvsem zato, kako drago in redko človeško delovno silo nadomestiti s specialno mehanizacijo in specialnimi metodami.

Lesni eksperti, ki jih je direkcija lesnega sejma pridobila za predavanja, bodo tudi v diskusiji po posameznih predavanjih zagovarjali nova pota na tem področju. Najprej bo govoril prof. dipl. inž. dr. Ernst Pestal z Dunaja o modernem lesnem gospodarstvu. Referat bo ilustriral s filmom, ki ga je za to temo pripravil sam. Sledili bodo štirje kratki referati, ki jih bodo imeli predavatelji: dr. Hans-Jürg Steinlin iz Freiburga, prof. dipl. inž. Zdravko Turk iz Ljubljane, prof. ddr. h. c. Guglielmo Giordano iz Florenc in prof. dipl. inž. dr. Ernst Pestal z Dunaja. Diskusija, ki jo bo vodil prof. dipl. inž. dr. Otto Eckmüller z Dunaja, bo v nemškem jeziku, simultano pa jo bodo prevajali v italijanščino in srbohrvaščino. V diskusiji bo sodelovalo 12 ekspertov z različnih področij.

Tega simpozija, ki ga bo otvoril pristojni minister, se bodo udeležili iz vseh strokovnih področij: znanstveniki, upravni uradniki, delodajalci in sindikalisti, gozdarski eksperti, obratovodje — teoretiki in praktiki z obširnega področja lesnega gospodarstva.

Nadzorni odbor avstrijskega lesnega sejma je na svoji zadnji seji sklenil, da bo le še letošnji lesni sejem, ki bo od 6. do 16. avgusta, trajal 11 dni, medtem ko bo iz tehničnih razlogov 20. Avstrijski lesni sejem leta 1971 že omejen na 9 dni. Razen tega je direkcija celovskega sejma tudi sklenila, da bo za prihodnjo razstavo „Gost 71“ zaradi prevelikega števila zainteresiranih razstavljalcev v prihodnje izvajala bolj strogo selekcijo. Razstavljalce bo spodbudila k bolj razstavi primernemu izboru eksponatov, tako da bo to res razstava, posvečena izključno turizmu oziroma gostinstvu.

Dobrla vas

Zahvala volivcem. — Kot prvo naj izrečem mojo najtoplejšo zahvalo naši mladini, ki se je z veliko požrtvovalnostjo in nesebičnostjo vrgla v volilni boj. Plačilo za to njihovo delo pa ste jim dali Vi volivci, ki ste nam izkazali Vaše zaupanje s tem, da ste Vaše glasove skoraj podvojili. Od naše strani sprejmite obljubo, da se tudi v bodoče hočemo truditi, da Vas v Vašem zaupanju v naše delo ne bomo razočarali.

Dr. Luka Sienčnik

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

šahu. Navajeni so laške udobnosti, žlobudranja in denarja. To bo nevarno delo. Na to ne bo nihče pristal z navdušenjem, ker so po prepričanju vatikanci.”

„Res me zanima, kako jih boste strpali v vrečo.”

„Videli boste, kako se zlomi najslabše zakrknjenec.”

Na stopnicah so se zaslišali koraki in kmalu potem je potrkal stražar.

„Vslopite!” se je rezko zadril Wolf.

Vrata so se odprla in kaplan Piškur je vstopil zmeden in blede. Med nogami se mu je opletalo dolga, črna krilo, v rokah pa je držal brevir, kot bi prihajal iz cerkve. Nadel si je pobožno krinko. Nemirne oči pod zlato uokvirjenimi naočniki so preletele sobo in oba Nemca vdano brez zanimanja. Major se je prijazno nasmehnil in pozdravil. Podal mu je roko kot staremu znancu, ki ga je srečal po dolgem času. Predstavil je sebe in tudi stolnika, oba z lažnim imenom. Kaplanu je ponudil stol in cigarete. Ta pa je odklonil cigarete in sedel.

„Gospod Piškur, oprostite, da vas motimo v času večerne pobožnosti. Ni nam do tega, da bi vas komunisti obglavili, ko se vrnejo. Zato smo raje to naše srečanje ogrnili s plaščem leme. Temu gotovo ne nasprotujete?” Major je premolknil in ga opazoval.

„Zahvaljujem se vam za obzirnost. Ne vem in ne razumem, čemu ste me prišli iskat. Nič ne vem, samo duhovnik sem, in še to ne bom več dolgo v tem kraju. Kmalu bom odšel v Trst ali v Gorico. Tu ni obstanka za božjega namestnika,” je govoril kaplan in begal s pogledom po smehlajoči se trdoti nemškega oficirja, ugrabljajoč njegove namene.

„Ne razumem vas, gospod duhovnik. Zakaj vam ni všeč med temi dobrimi ljudmi? Pustili boste svoje ovce rdečim volkovom. Kje je bil dobri pastir, bo vprašal gospod Bog ob uri sodbe. Ustrašil se je in pobegnil. To bi bilo

sramotno. Poznam vas in vem, da se šaljite. Zdi se mi, da pretiravate. Znano nam je, da je banditski štab in tudi partijsko vodstvo lojalno razpoloženo do cerkve. In udi ljudje, ki jih imate za seboj, so vaši.”

„Morda vi veste bolje. Duhovnik sem in se ne vlikam v politiko. Tu sem jim frn v peti in vsak dan bolj nevaren.”

„Kljub vsemu. Da se ne bomo predolgo vrtili kot maček okoli vrole kaše, vam bom na kratko izrazil svoje želje. Sodelovati hočemo z vami. Želim, da ostanete tu in sporočate nekatere brezpomembne malenkosti. Vaše usluge bo velika Nemčija primerno cenila in vas nagradila. To je moj predlog.”

Kaplan je globoko zajel sapo kot človek, ki ga je močna roka zgrabila za vrat in ga pritisnila ob zid. Polastila se ga je neznana tesnoba. Z očmi je begal po puščobni sobi, ko pa se je obrnil, se je srečal z ledenim stotnikovim pogledom. Počutil se je ujetega. Požrl je slino in odgovoril jecljaje:

„Ne morem, gospoda. Razumni ljudje ste. Prosim vas, pustite služabnika božjega in ne mešajte ga v posvetne stvari!”

Živčno je začel prekladati knjigo iz roke v roko.

Wolf se je hipoma zresnil in njegov glas je postal mrzel.

„Vidim, da z vami ne smemo govoriti kakor s prijateljem. Niste iskreni. Pretvarjate se in nas imate za norca. Vprašam vas: mar ne verujete v propad komunizma in v zmago nemškega orožja?”

„Trdno sem prepričan. Prisegam! Toda duhovnik sem in rad bi zapustil ta kraj.”

„Duhovnik, toda nič pripravljen prispevati k zmagi.”

„Molil bom za vašo zmago in srečo,” je dejal kaplan, si obrisal z robcem potno čelo in si dal opravlja z naočniki.

„Kako, molil?” Ne norčujte se iz nas, ker nimamo časa!

Prisilili ste me, da vam snamem masko z obraza, gospod Bartolomeo. Ponavljam, da niste iskreni,” je poudaril Wolf in ga prežeče pogledal.

Ob imenu Bartolomeo se je kaplan stresel, kot bi ga kdo udaril s kladivom po glavi. Wolfu je zmagoslavje preblisnilo obraz in prezirljivo je ukivil ustnice.

„Več vemo o vas, kot si mislite. Poslušajte samo del izpovedi, ki jo bom opravil namesto vas, da vam osvežim spomin! Vi ste posveten človek, zelo prebrisan in praktičen. Kar se tiče pretvarjanja, lahko tekmujeje s kameleonom, kar vam prav nič ne zamerim, ker to spada v stroko. Radi jeste perutnino, presno zelje, pečenice in redkvico. Ne brinite se ne vina ne devic ne denarja. Ste uspešno zvodnik mladoletnic in poročenih žena. Odveč pa so vam tercijalke, ki že sive, in nanje stresate jezo. V lemenat vas ni prignala svetlost, temveč materina želja, da bi sin duhovnik molil za odpustitve družinskih grehov. Študirali ste v Milanu, kjer so vas prijemali zaradi onanije. Bali so se, da se vam ne bi tresle roke s hostijo. Vatikancem ste že od rojstva, levičarje in nacionaliste pa ste izdajali kaj kmalu, ko so se za vami zaprla vrata semenišča. Veste, kako vas je ocenil tenente Belli, Bartolomeo? Zelo uporabljiv, častihlepen, nezaupljiv, premeten in še nekaj konkretnega: človek, ki medli ob pogledu na ženske noge. Vaša podoba: visok 168 cm, obraz okrogel, lasje kastanjevi in kodrasti, oči si-vo rjave, nos raven, usta pohočna, brado brije, brke brije, noga štev. 43, klobuk 57; posebni znaki: rojstna pika na levi ličnici in brazgotina na levi ritnici, ki je ostala iz časa študija v semenišču, ko ste lezli na straniščno školjko, in se vam je pod nogami razbila,” je neusmiljeno našteval Wolf z drobnega listka pred seboj. „Tako, gospod Bartolomeo. Tudi o partizanih ste vedeli mnogo povedati. Da vam s katero vaših originalnih izjav osvežim spomin:

Wolf je odprl usnjeno beležnico, nekoliko listal po

Katarina se je predela na desni bok in se zagledala skozi okno. V sobi je bilo svetlo kot podnevi. Bila je ena tistih zimskih noči, polnih mesečine, ko ne veš, kdaj se neha noč in kdaj se prične dan.

Katarina je bila trudna in zaspana, a zaspali ni mogla. Misli so ji venomer uhajale v sobo, kjer je spal njen sin Ivan.

Imela je štiri sinove: najstarejši je padel v Abesiniji, drugi pa v Grčiji, kamor so ga prav tako odvlekli Italijani, najmlajši se je boril nekje v Dalmaciji, kamor je prišel z neko prekmorsko brigado, Ivan pa je bil kurir na neki partizanski stanici na Cerkljanskem. Tisti dan pod večer je po enoletni odsotnosti prišel domov za dva dni.

Ves večer sta mati in sin prebila v pogovoru o tem in onem in bila sta drug drugega vesela in srečna, da se vidita po tako dolgem času. Ko se je čas prevegnil čez polnoč, sta odšla spat. Sin je kmalu zaspal, mati pa ni mogla zaspati. Preveč jo je razvnelo srečanje s sinom, ki ga je imela rada, zelo rada. Poleg tega pa jo je vznemirjala skrb, da bi utegnili proti jutru priti v vas Nemci, ki so imeli postojanko v sosedni vasi, oddaljeni pičle trideset ure hoda od tam. Da, tudi zaradi tega ni mogla zaspati. Bedela je in prisluškovala burji, ki je razsajala okrog oglov, butala v vrata in okna, se zapletala v latnik pred hišo in v večje starega oreha, ki je stal pri vodnjaku sredi borjača.

Čim bolj se je bližal dan, tem bolj se je v Katarino vtihotal strah, da ne bi prišli v vas Nemci. Najraje so prihajali v ranih urah, obkolili so vas in prišli stikat po hišah, hlevih in kletih, da bi morebiti presenetili kakega partizana ali aktivista, ki je prenočil v vasi. Katarina se je bala, da ne bi prišli prav danes in presenetili sina v hiši. Da bi se to ne zgodilo, je vstala.

S tistim občutkom trudnosti, ki ga zapusti človeku prečuta noč, je po lesenih stopnicah potihoma odšla na podstrešje. Tam je sedla na staro skrinjo, ki je stala pri majhnem oknu, skozi katerega je bilo videti proti sosedni vasi. Pazljivo se je razgledovala po gmajni, ki je ležala med obema vasema. Čez čas je opazila skupino ljudi, ki so v gosjem redu prihajali proti vasi.

„Nemci!“ se je zgrozila. In že je hitela s podstrešja, kar so ji dale priletne noge.

„Vstani, Ivan, vstani, Nemci prihajajo!“ je izhropela, ko je vdrla v njegovo sobo.

Sin je planil kvišku in nekaj trenutkov strmel v mater, ko da se mu sanja to, kar vidi in sliši.

„Pojdi v bunker, Ivan! Hiti, vsak čas bodo v vasi,“ je rekla, vsa prevzeta od zaskrbljenosti in strahu.

Sin se je v naglici opravi, vzel puško, ki je ležala na posteljni omarici, in odhitel za materjo. Zavila sta na vrt, ki je bil kraj hiše. Ondi je bil podzemski bunker, katerega vhod je bil pokrit z betonsko ploščo, na nje pa je stala polovica prežaganega soda, v katerem je rasel oleander. Odmaknila sta sod, vzdignila ploščo in Ivan je zlezal v bunker. Nato je mati

položila ploščo na prejšnje mesto, postavila oleander nanjo in odhitela v hišo.

Komaj je zadihala z olajšanjem, jo je prevzela skrb: Kaj pa če odkrijejo bunker? Morda pa ne bodo stikali po hišah, se je skušala pomiriti, morda bodo šli le skozi vas. Da bi le bilo tako!...

„Aufmachen!“ je zdajci zavpil nekdo in potresel dvoriščna vrata.

„So že tu!“ se je zdrznila Katarina.

Kaj naj stori? Odpreti jim pač mora, sicer bodo razbili vrata, je pomislila in odhitela odpirat.

Ko je odklenila velika vrata, je nekaj nemških vojakov vdrla mimo nje. Na mah so se razkropili po borjaču, po hiši in drugih prostorih, da bi našli kakega partizana ali karkoli, kar bi bilo v zvezi s partizanstvom.

Naj le iščejo, si je rekla Katarina s tihim za-

dovoljstvom, saj tako in tako ne bodo našli nič takega, kar bi radi našli...

„Kaj pa je tole?“ je zdaj vzkliknil eden izmed Nemcev, ki je pravkar prišel iz kuhinje.

Katarina, ki je stala pred hišo, je okamenela. Nemec je držal v roki titovko. Ivanovo. Pozabil jo je na obešalniku za vrati...

„Čigava je ta kapa?“ je s pomočjo tolmača vprašal oficir, ki je vodil kolono, ki se je vtem razkropila po vsej vasi. Vzel je vojaku titovko, se trdo vstopil pred Katarino, ki se še vedno ni mogla otresti presenečenja, in ponovno vprašal: „Čigava je ta kapa?“

„Ne vem, čigava je,“ je slednjič odgovorila Katarina, ki se je nenadoma zbrala. „Našla sem jo, včeraj sem jo našla na gmajni.“

„Lažeš!“ se je zadril oficir. „To je kapa bandita, ki ga skrivaš v hiši.“

Prvi hip je pomislila, da je kdo videl sina,

ko je prišel domov, in je to izdal Nemcem; toda zavrgla je to možnost, ker je vedela, da v vasi ni nobenega izdajalca. Torej je Nemec rekel kar takole.

„Pa ga poiščite, če veste, da je v hiši,“ je rekla, prizadevaje si, da bi bila kar najbolj mirna.

Oficir je ukazal vojakom, naj še enkrat natančno pretaknejo vso hišo, borjač in vrt.

Medtem ko so Nemci natančno preiskovali hišo in ožjo okolico, se je Katarine vse bolj polajšal strah, da ne bi odkrili skrivališča na vrtu.

Pa ga niso odkrili, čeprav so zasajali bajonete tudi v zemljo, pod katero je bil bunker.

Spet se je oddahnila v upanju, da je najhujše že mimo. Pa ni bilo.

Oficir je po brezuspešni preiskavi spet hotel vedeti, kje je lastnik čepice z rdečo zvezdo. Katarina je vztrajno trdila, da jo je našla nekje na gmajni in jo prinesla domov, ne da bi vedela, kaj je pravzaprav z njo. Oficir pa ji ni verjel in je trdil, da jo je pustil v hiši partizan, ki je v naglici zbežal pred njimi, če ga res ni v hiši ali v njeni bližini.

„Če ne poveš, kje je partizan, ki je pustil v tvoji hiši to kapo, te dam ustreliti,“ ji je zagrozil.

„Nobenega partizana ni bilo v moji hiši,“ je rekla z ubitim glasom.

„Bil je, a ti nočeš tega priznati,“ je še bolj zbesnel oficir. Nato jo je pahnil k zidu, ki je obdajal borjač, tako, da se je opotekla in s čelom udarila v zid. Iz rane je pritekel curek krvi in ji polzel po licu.

Ko se je hotela obrniti, ji je oficir ukazal, naj ostane obrnjena proti zidu. Vsa sključena in brez moči, da bi se uprla nasilju, je zdaj pričakovala, da se bo nekaj zgodilo z njo. Vendar pa je bil strah za njeno usodo komaj senca strahu za usodo njenega sina. Da bi le on ostal živ! Takšna je bila v tistih težkih trenutkih njena želja, želja matere, ki se je pripravljena brez pomislekov žrtvovati, če more s tem rešiti življenje svojemu otroku.

Oficir jo je vnovič vprašal, kam se je skril oni partizan, kdo je bil in od kod. Toda spet je zanikala, da bi bil v njeni hiši kak partizan.

„Priznaj, da je bil danes v tvoji hiši neki partizan!“ je trdo dejal oficir.

„Ne, ni bil,“ je zanikala Katarina, pripravljena na najhujše.

Tedaj je oficir ukazal enemu izmed vojakov, naj jo ustrelji. Vojak je s puško ustrelil v Katarino.

Katarina se je počasi zgrudila na tla in obležala nepremična.

„Naprej!“ je zapovedal oficir, potem ko se je premislil, da bi dal zažgati hišo.

Ko so Nemci odšli iz vasi, so Katarinini sosede prihiteli na njen borjač, ker so slišali oni strel in zaslutili, da se je nekaj zgodilo. Vsi prepadeni so se zgrnili okrog Katarine v prepričanju, da je mrtva. Iz rane na čelu ni več tekla kri, tekla pa je iz rane v levem ramenu. Tja je bila ranjena. Nemec je sicer meril v njeno srce, a je zgrešil cilj. Ko je ustrelil, pa se je zgrudila, ker je omedlela od strahu.

(Dalje na 6. strani)

Maksim Gaspari: MATI

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

njej, potem pa prebral: „Četo ribelov, ki se giblje okoli Črnega vrha, vodi M. N. Z njimi vzdržujejo zveze naslednji kmetje.“ Prečital mu je nekaj imen in dodal: Od teh so trije mrtvi in pokopani. Odšli so na drugi svet z vašim blagoslovom. Želite, da vam še kaj povem, ali vam to zadoštuje? Napisali ste zajeten sveženj poročil. Eno noč sem se mučil, ko sem jih prebiral.

Kaplan je odkimal z glavo. Ves se je skrušil. Pogled je upiral v umazana tla, pohojena od partizanskih in nemških škornjev. Breme njegove preteklosti, tako razgaljeno, ga je težilo kakor mora, ki ga bo zadušila, če ne bo kmalu minila.

„Gospod Piškur,“ ga je imenoval Wolf spet s pravim imenom, „upam, da se razumemo. V primeru, da vam ni do sodelovanja z nami, javimo vas in vso skupino, ki vam je svoj čas pomagala, štabu partizanske divizije. Ti vam bodo temeljito ustrojili kožo. Doživeli boste peklenške muke že na zemlji.“

Piškur je sedel ves blede in s posineli ustnicami. Prosil je za kozarec vode. Stotnik mu jo je prinesel. Popil je nekaj požirkov. Potem je pristal na sodelovanje. Major Wolf mu je ponudil roko in se spel, kot v začetku, prijetno in premeteno smehljaj. „Vedel sem, da se bomo dobro zmenili. Stotnik, zalijmo ta imenitni pogovor! Ne bodite leseni in ponudite čutarico gostu in meni!“

Sedaj se je smehljaj tudi stotnik, natočil kozarec in vsi so ga v dušku izpili.

„Ne zamerite mi, da sem vam naštel vaše čednosti. Mi smo realisti. Vsi ljudje smo krvavi pod kožo. Moč človeka merimo po tem, kako prenese resnico, predvsem pa o sebi. Za naše posle ste duhovniki nenadkriljivi. Priznati vam moram, da sem se že marsikaj naučil iz biblije. Če sem odkrit, ne verujem v nič, razen v vodjo in zmago. Vendar moram priznati, da je nekaj v pravičjih, ki že dva

tisoč let tako uspešno slepijo ljudi. Posebno pa sem navdušen nad prakso, ki so jo ustvarili jezuiti. Njihove metode so osnova našemu poslu. To je temelj uspeha majhne in močne organizacije. Všeč mi je, da niste sentimentalni in melanholični. To je namreč bolezen tega bolnega časa. Vaše geslo: namen posvečuje sredstvo, je borbeno geslo, ki zanika blodolčno moralo in cmeravo človekoljubje. Svetujem vam, držite se ga tudi v tem primeru. Mnogo nam lahko pomagate, še bolj pa sebi, če želite uspeti in ostati živ.“

„Poskušal vam bom ustreči. Toda povem vam, da se bojim komunistov prav toliko, kot jih sovražim. Sumničijo me, zato so sila previdni. Že sedaj sem trn v peti njihovi varnostni obveščevalni službi.“

„Vse to vemo. Ne rabimo vas za agitatorja. Ne vključujemo vas za propagando, ker bi vas kmalu ujeli in obesili za jezik. Delajte z njimi. Lahko trobite v njihovih ob se delate, ko da se jih bojite. Mi rabimo le vojaške podatke o štabih, brigadah, o ljudeh ki jih vodijo, o skladiščih orožja in hrane. Dali vam bomo nekaj denarja, da ne boste od nikogar odvisni. Vendar živite skromno in z ničemer ne opozarjajte nase!“

Major je vzel torbo in mu malomarno vrgel čez mizo šop okupacijskih mark, nekaj lir in dolarjev.

„Hvala,“ je dejal Piškur.

Majorju in stotniku ni ušel gib, kako hlastno je pograbil z obema rokama denar in ga poltačil v žep. Obraz se mu je rožnato obarval in oči so mu zasijale zaupljivo in toplo. Potem se je razgovoril o vsem, kar je vedel. Povedal je o narodnoosvobodilnem odboru, o Osvobodilni fronti, kar je vedel o diviziji in štabu, o bolnici in naštel vse hiše, pri katerih so imeli koga v hosti.

„Vaše ime bo Glocke. In šifra G-1. Vaša prva naloga je, da gresle domov, sedete k mizi in napišete vse, kar ste

povedali in še veste, zjutraj ob petih pride eden od naših iskat poročilo.“

Wolf je bil zadovoljen. „Ta nam bo služil kot pes, ponižno, vdano, poceni in tudi solidno,“ je dejal stotniku in naročil, naj pokličejo še nekaj drugih, ki jih je imel na seznamu.

Za kaplanom je prišel debel, rdečeličen gostilničar, ki je klecnil prej kot Piškur, in je z veseljem pristal, da bo delal za Nemce, ker sovraži ljudsko oblast iz vsega srca in ker ima od partizanov le škodo.

Poklicala sta še nekaj drugih, nazadnje pa še dve ženski, ki so ju namenili za zvezo in kurirske naloge. Obe sta začeli z italijanskimi oficirji in se razvili v vojaški cipi.

Ko so koraki zadnjega zamrli na stopnicah, je major Wolf zazelal. „Utrudili so me ti škorpijoni. Dajte, nalijte, Kniecke, vsakemu še kozarec, preden leževa! Opravila sva veliko delo.“

„Vi ste ga opravili. Občudoval sem vas in proučeval imenitne metode, ki so bile v vsakem primeru drugačne.“

„O, seveda, Erich. Človek je kot zaboj eksploziva, z vžigali na vseh straneh. Treba je vedeti, kam in kako primeti. Zato sem pazljiv. Veste, Kniecke, kakšno je moje izhodišče pri delu z ljudmi? Povedal vam bom nekaj svojih osebnih izkušenj,“ je dejal Wolf, odrinil stol od mize, se zagugal, naslonil na zid in si prižgal cigaro. „Nekaj, kar vam koristi vedno, kadar boste v boju za pridobitev kakršne koli prednosti, bodisi na resnični fronti ali v postelji. Človeka lahko spoznaš samo relativno, ker vsi igramo in se pretvarjamo. V bistvu se redki poznajo kaj bolje. Celo sebe slabo poznamo. Zato je ljudi lažje nadvladati, kakor pa jih spoznati. Še teže pa jih je razumeti. V naših odnosih gre predvsem za nadvladanje, to pa je vsiljevanje občutka odvisnosti. Zato se nam zgodovina odkriva kot spirala nasilja in odpora. Človeku se približaš žele, ko odkriješ nje-

Ginizem vojaških računov

Ameriški časopisi so poročali, da so v Pentagonu (to je ameriško obrambno ministrstvo — op. ured.) naredili zanimivo računico. Izračunali so namreč, da je vsaki ubiti Vietnamec leta 1962 veljal blagajno ameriškega obrambnega ministrstva 14.000 dolarjev, leta 1967 pa so, kakor pravijo, za vsakega ubitega "porabili" že 224.000 dolarjev. Veliko, mar ne? Pa so se vprašali, zakaj toliko denarja, ko pa lahko z nekaj litri plina, ki stane pet dolarjev, ubijemo mnogo več ljudi in zastrupimo velike površine zemljišča?

To je vsekakor zanimiv podatek, posebno zdaj, ko so na razorožitvenih pogovorih v Ženevi začeli razpravljati tudi o strupenih plinih in bioloških vojnih sredstvih.

Seveda ne mislijo vsi v Ameriki tako kot v obrambnem ministrstvu. "Pred približno

letom dni so me poklicali iz arzenala ameriške armade v Edgewoodu in zahtevali od mene sodelovanje v razvoju kemične spojine, ki bi povzročala začasno oslepitev. Sodelovanje sem zavrnil, ker je to najbolj umazano in brutalno orožje, ki je bilo kdajkoli izdelano." Tako je povedal ameriški biolog in Nobelov nagrajenec dr. Georg Wald.

Toda Američani uspešno izdelujejo kemična in biološka orožja tudi brez pomoči dr. Georga Walda. V vseh pomembnejših kemičnih inštitutih, kjer raziskujejo novejša (kar pomeni: še bolj umazana in brutalna kemična in biološka orožja, zelo vneto in za dobre plače delajo še vedno visoko kvalificirani Hitlerjevi strokovnjaki s področja kemije in biologije.

Samo v edgewoodskem arzenalu je zaposlenih okrog 3.800

civilistov in več kot 1800 vojaških oseb; med njimi je 900 magistrov, 180 kandidatov in 75 doktorjev znanosti. Oprema tega arzenala je veljala več kot 112 milijonov dolarjev, samo leta 1967 so v njem opravili dela, vredna več kot 262 milijonov dolarjev.

Razen Edgewooda, ki je najpomembnejši inštitut te vrste, delujejo še drugi arzenali in znanstveno-raziskovalni inštituti v državah Colorado, Arkansas, Utah, Indiana, Florida in drugod. Celo na univerzah obstajajo oddelki, na katerih raziskujejo nove substance, ki sodijo v okvir kemično-bioloških orožij.

Američani se namreč še vedno niso javno odpovedali uporabi kemičnega in biološkega orožja in ne upoštevajo tozadevnih mednarodnih predpisov, čeprav se na videz zavzemajo za prepoved tega orožja.

Tehnični tedni v Parizu

V času od 21. maja do 10. junija 1970, bodo industrijski proizvajalci z vsega sveta na "petih pariških tehničnih tednih" v francoskem glavnem mestu prikazali svoje najnovejše dosežke s področja industrije in tehnike.

Letošnji pariški tehnični tedni obsegajo naslednje mednarodne prireditve:

1. mednarodno specializirano razstavo gradbenih strojev pod nazivom "Expomat", ki bo od 21. do 31. maja 1970 v pariškem predmestju Le Bourget;

2. mednarodno specializirano razstavo merilnih, kontrolnih in ravnalnih priprav pod nazivom "Mesucora", ki bo od 27. maja do 4. junija v pariškem predmestju Puteaux;

3. bienale elektrotehnične opreme, na katerem bodo od 27. maja do 4. junija prav tako v pariškem predmestju Puteaux prikazane razne elektrotehnične priprave za industrijo, javne naprave kakor tudi naprave za elektrarne in distribucijska podjetja;

4. mednarodno specializirano razstavo umetnih snovi, surovin, končnih izdelkov in raznih strojev pod nazivom "Europlastique-Eurocautouch", ki bo od 2. do 10. junija v Port de Versailles (Pariz);

5. mednarodno strokovno razstavo za toploto, hladilno in klimatsko tehniko, ki bo prav tako v Port de Versailles (Pariz), in sicer od 2. do 8. junija 1970.

Sočasno pa bo v okviru pariških tehničnih tednov tudi več mednarodnih strokovnih konferenc in predavanj.

Tako bo od 25. do 30. maja 1970 v kongresni dvorani v Versaillesu pri Parizu pod nazivom "IMECO" mednarodna konferenca o merilni tehniki.

Od 1. do 5. junija bo pod nazivom "TRAFIC" prav tako v kongresni dvorani v Ver-

saillesu prirejen simpozij o pomorskem, zračnem, cestnem in železniškem prometu.

V istem času bosta v Parizu organizirani evropska konferenca o umetnih snoveh in mednarodna konferenca o gumiju.

Dne 3. junija 1970 pa bo v okviru bienala elektrotehnične opreme prirejen še tehnični kolokvij oziroma dan "inženiringa".

To je vsekakor izredno obsežen in pester program letošnjih pariških industrijskih in tehničnih tednov, ki se ga vsako leto udeležuje veliko število interesentov z vseh delov sveta.

LEPI DOHODKI POŠTE

Iz poročila avstrijske poštne uprave za poslovno leto 1969 je razvidno, da je pošta lani zabeležila dohodke v višini 7286,5 milijona šilingov, kar je za 567,7 milijona šilingov ali 8,3 odstotka več kot v letu prej. Od tega je odpadlo na poštne tarife 2461,4 milijona šilingov (v primerjavi z letom 1968 porast za 3,5 odstotka), na pošto avtobusno službo 369,2 milijona šilingov (porast za 11,7 odstotka), na pristojbine za brzojave 90,2 milijona šilingov (za 6,5 odstotka več), na pristojbine za teleprinterje 223,7 milijona šilingov (porast je znašal 3,6 odstotka) in na pristojbine za telefon 3403 milijone šilingov (kar je bilo za 11,5 odstotka več kot leta 1968).

V svoji telekomunikacijski službi je imela pošta lani prebitek v višini 235,4 milijona šilingov, na drugi strani pa je znašal primanjkljaj v poštni službi 493 milijona in pri pošt-nih avtobusih 210,3 milijona šilingov.

Pomemben obratni jubilej

največje tovarne črpalk v Avstriji

Stockerau blizu Dunaja je važno industrijsko mesto, znano daleč preko avstrijskih meja, kajti tamkajšnja industrijska podjetja uživajo svetovni sloves ter zaupanje odjemalcev na vseh celinah. Eno izmed najuglednejših med temi podjetji pa je nedvomno tovarna črpalk Ernst Vogel; to podjetje je slavilo zdaj svoj 60-letni jubilej.

Pred šestimi desetletji je inž. Ernst Vogel ustanovil svojo majhno mehanično delavnico, kjer je kot prvi v Avstriji začel izdelovati krožne ali centrifugalne črpalke, brez katerih si današnjega tehničnega razvoja ni več mogoče zamisliti. Izdelki tega podjetja so si hitro pridobili odjemalce širom po svetu in iz majhne delavnice se je tekom let in desetletij kljub številnim težavam in udarcem, zlasti v letih dveh svetovnih vojn, polagoma razvilo veliko industrijsko podjetje, ki zaposluje danes okoli 600 uslužbencev.

Koncern Vogel ima v industrijskem meslu Stockerau svoje glavno podjetje, kjer je zaposlenih okoli 350 delavcev in 150 nameščencev. Poleg tega ima koncern svoje podružnice še v Welsu na Zgornjem Avstrijskem ter v Münchenu v Nemčiji. Podjetje izdeluje vse specialne črpalke in veliko število serijskih črpalk. V lastni livarni preljuje na mesec do 90 ton železa. Mehanična delavnica je opremljena z modernimi stroji, skupaj jih je kakih 160; v posebnem oddelku so nameščene merilne naprave, ki opravljajo meritve do 0,001 mm. Od leta 1938 dalje ima koncern tudi podjetje za izdelavo elektromotorjev; mesečna zmogljivost okoli 1500 motorjev.

Podjetje Vogel je navezalo tesne stike tudi z raznimi drugimi sorodnimi podjetji ne le v Avstriji, marveč v številnih tujih državah. Po licencah izdelujejo Vogelove črpalke na primer tudi v Franciji, v Španiji in v Indiji, podobne pogodbe pa namerava koncern skleniti tudi s podjetji v Jugoslaviji in Turčiji. Prav tako ima sporazume o kooperaciji z domačimi in tujimi podjetji na Švedskem, v Nemčiji, v Belgiji, v Franciji, v Angliji in v Jugoslaviji.

O obsegu in o uspehih podjetja pa govorijo tudi naslednji podatki: letni promet znaša okroglo 150.000.000 šilingov, od tega odpade ena tretjina na inozemstvo; dohodki od licenc znašajo letno okoli 600.000 šilingov; na izvozu izdelkov podjetja Vogel so dežele iz območja EGS udeležene s 25 % in dežele z območja EFTA s 16 %, medtem ko gre 59 odstotkov izvoza v ostale dežele Evrope ter v prekomorske države; lani je podjetje dobavilo okoli 14.500 črpalk (skupna zmogljivost vseh teh naprav znaša 300.000 m³ na uro, to je približno polovica dnevne porabe vode na Dunaju), samo glavno podjetje Stockerau dobavi na mesec raznega blaga v

skupni teži 100 ton; dobavni program podjetja je zelo pester, saj obsega 1250 osnovnih vrst črpalk, skupaj z različnimi variacijami pa se to število podvoji, medtem ko v celoti obsega dobavni program okoli 4000 artiklov; povprečna vrednost naročil, ki jih prevzema in izvaja podjetje Vogel, znaša 6500 šilingov, kajti naročila segajo od 20 šilingov do 6 milijonov šilingov.

Koncern Vogel pa je razumljivo velikega pomena tudi za domači kraj Stockerau: približno ena četrtina vseh v industriji zaposlenih prebivalcev dela v tem podjetju; izdatki za plače in mezde znašajo letno skoraj 30 milijonov šilingov, pa tudi občina dobi od podjetja v obliki davka na plače ter obrtnega davka skoraj milijon šilingov na leto.

~~~~~

MATI

(Nadaljevanje s 5. strani)

Medtem ko so vaščani ugibali, kaj se je pravzaprav zgodilo, je Katarina na presenečenje vseh odprla oči.

Prvo, kar je vprašala, je bilo:

"Kje je Ivan? So našli Ivana?"

"O katerem Ivanu govoriš?" so se začudili sosedje, ko so ji pomagali na noge.

"Moj Ivan, kje je moj sin Ivan? Ali je še v bunkerju?" je vprašala s slabotnim glasom, iz katerega je zvenela neizmerna skrb.

Medtem ko so ji nekateri pomagali v hišo, so drugi, ki so vedeli za bunker, odhiteli na vrt, odmaknili so oleander, vzdignili pokrov in zagledali Ivana, ki ni vedel, kaj vse se je medtem zgodilo. Zlezel je iz skrivališča, mimogrede povedal sosedom, da je prišel za dva dni na dopust, nato vprašal, kaj se je zgodilo z materjo. Ker mu niso vedeli povedati nič točnega, je stekel v hišo.

Katarina je vsa bleda sedela na stolu, ki so ga sosedje pomaknili na sredo kuhinje in dve ženski sta jo držali za pod pazduho, da ne bi omahnila. Ko jo je sin zagledal takšno, kakršna je bila, vsa okrvavljena in zlomljena, je obstal pred njo kot vkopan.

"Ivan, otrok moj zlati!" je dahnila z nadhom nasmeha na razdejanem obrazu. "Da si le živ ostal, fant moj dragi!" je dodala z glasom človeka, ki pozablja sam nase in misli samo na tiste, ki so mu najdražji.

Ko je v raztrganih stvkih s težavo povedala nekaj tistega, kar je pravkar šlo mimo nje, se je zazrla v sina z motnim sijajem srečnosti v očeh.

Sin se je vtem zagledal vanjo z občudovanjem in neizrekljivo hvaležnostjo. Nazadnje je razprostrl roke, ko da bi jo hotel objeti, in iz prsi se mu je utrjala ena sama beseda, beseda, katere širina in globina nima para:

"Mati!"

Alojz Ravbar

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA —

gova osnovna gibalca. Od teh pa so za nas napadalce važna le nekatera. Odkriti je treba skriti cilj, ki se zamaskirano razodeva v nešteti, drobnih finesah življenjskega stila. Kar pa je bistveno važno, dragi moj Erich, je odkrivanje šibkih točk. Te seveda vsakdo še bolj trdno prikriva kot cilje, ki jih ima. Šibke točke lahko imenujemo tudi ranljiva mesta, posebno ranljivo mesto pa Ahilovo peto. To se pravi, odkriti moramo izvore človekove moči in slabosti in ugotoviti razmerje obeh. Vsak, kdor se bori, mora imeti podatke o ranljivih točkah sovražnika, da ne strelja na vrabca s topom, na tigra pa z lokom. Videli ste, kako je preteklost zlomila Piškurja. Zvil se je, kot se zvije lisica, če jo pes zgrabi za vrat. Njegovi šibki točki sta pohlep po denarju in ženske. Če o njem ne bi imela podatkov, bi naju prelisičili. Imel bi ga za neumnega, in se ne bi ukvarjal z njim. Topost in brezbriznost zna imenitno igrati."

Vstala sta.

"Grem, da se naspim," je odločil major.

"Jaz pa sem šele postal buden. Vzdramil ste mi fantazijo s svojimi mislimi. Grem se malo pozabavati z našo novo sodelavko, ki sva jo spoznala nočjo. Ko sem jo spremil do vrat, sem se dogovoril. Vračje se mi bo prileglo, če se malo sprostim. To bo utrdilo povezavo z nami."

Wolf se je sproščeno in zavistno nasmejal, vendar nekoliko zviška. "Razlagam vam teorijo, vi pa me brez nje prekašate v praksi. Želim vam mnogo uspeha! Lahko noč, gospod stotnik."

4

Brigada Franceta Prešerna se je zapletla v manevrske boje z Nemci okoli Črnega vrha in po grebenih gora nad Davčo. Borila se je na levem krilu triglavske divizije, ki se je že nekaj dni upirala obkolitvi po cerkljanskih hribih.

Nemcem se je posrečilo, da so sklenili obroč in ga počasi zoževali.

Mitraljezec Primož si je za svoje orožje izbral precej globoko kotanjo na robu gozdnatega grebena. Odmetal je sneg in si dno nastal s smrekovim vejčjem. Ana je bila z njim. Sedela je na kupu vej in gledala v meglico, ki se je dvigala iz doline. Dan je požiral jutranji mrak z zobmi lesnobe. Tišina, ujeta v zasneženo drevje, je bila polna zlovesčega pričakovanja. Po grebenu je bila razpotegnena četa na položaju. Od časa do časa je videla katerega izmed borcev, ko se je premaknil. Ležali so že drugi dan priplepljeni k zemlji, ne da bi jih Nemci napadli. Bila je še trda noč, ko so jim prinesli hrano, lonček redkega ječmenovega soka z dolgimi resami, ki so praskale v ustih in se ustavljale v grlu. Samo pokusila je, jesti pa ni mogla. Zaman jo je Primož silil. Bila je bolna. Odstopila mu je svoj delež. Vročica ji je plala v licih in mraz ji je gomazel po hrbtu. Slabost je čutila v utrujenih udih. Nekje pod njimi je v gozdu jokajoče zapivkala ptica. Kmalu potem je njen piv-piv-piv postal vznemirjen. Splašeno so zašumela krila. Primož, ki je nepremično slonel na orožju je prebadal z očmi jase med drevjem, se je obrnil k njej:

"Ana," je šepnil.

Nasmehnila se mu je. Nagnil se je k njej in ji položil mrzlo roko na čelo. Hlad ji je prijetno del in se razlil po razbeljenem čelu. Zmrzilo jo je.

"Povohala me je smrt, Primož! Tako pravijo, kadar te trese mraz!"

"Vse nas voha. Prihajajo! Ptica jih je naznanila. Čutim jih. Spodaj so v globači. Že lezejo proti nam."

"Bojim se, Primož." Žalostno se je nasmehnila in z obema rokama prijala njegovo roko, ki jo je podržal na čelu. Položila si jo je na prsi in jo pobožala.

"Ne pustite me, če ne bom mogla z vami!"

"Ne boj se! Ne bomo se umaknili pred nočjo!"

Njena nežnost mu je zdramila spomine na mater, ki je bila zelo dobra. Sedela je ob njem, kadar je bil bolan. V takih trenutkih se je posebno navezal nanjo, in zdaj mu je bilo bolno dekle prav tako blizu. Teh nekaj dni, kar je bila pri njem, sta spala in jedla skupaj kakor brat in sestra. Kadar ji je govoril o sebi, ga je poslušala zamaknjeno in se privijala k njemu. Čutil je, da ji roke drhtijo. Nekaj ji je hotel reči, pa se mu je beseda zataknila v grlu. Usta so postajala suha in misel se je razblinjala kot megla med drevjem. Z drugo roko je še vedno držal orožje. Obhajalo ga je občutje, da je razpet med življenjsko strastjo, ki je kot slap nežnosti vdirla vanj, in nevidno temo, ki je v podobi Nemcev lezla iz globače skozi gozd, in jih prikovala na planjavo med korenine in skale, ki so obdajale zasneženo drevje.

Ob njem je ležal Travnikarjev Janez in negibno strmel med drevje v dno globeli. V rokah je držal pripravljen redenik nabojev za strojico. Zganil se je in z otroškimi očmi iskal Primoža, ki je še vedno gledal dekle. Potegnil ga je za nogo in šepnil:

"Primož, Nemci!"

Zdrnil se je, kot bi ga nenadoma prebudil iz sna. Iztrgal je svojo roko iz njenih dlani. Videla je, kako se mu je čelo zmračilo. Mačje se je privil k zemlji, potem pa se je počasi dvigal. Čev mitraljeza se je usmerila v grapo kakor gadovo žrelo. Njegove oči so iskale po zaplatah snega med drevjem. Sprva ni videl ničesar. Le šum shojenega listja med snegom mu je prihajal na uho. Čakal je napet kot struna. Ko je jutranji veter dvignil meglico, jih je zagledal z orožjem v rokah in že precej blizu. "Gorski lovci", je ugotovil po kapah. Njihov korak je bil negotov. Travnikarjev zdaj ni več zdržal, in dregnil je Primoža v bedro.

(Se nadaljuje)

Doživeli smo svobodo

Iz dneva v dan smo iskali možnosti, da smo zvedeli, kako je na fronti. Vojno poročilo so nam razglašali zvočniki, tolmačili smo ga po svoje. Neka naša skupina je od podoficirja kupila majhen radijski sprejemnik. Ostal je strogo skrit na podstrešju skladiščne barake, le malo ljudi je vedelo zanj, še manj jih je poslušalo tuja poročila.

Napetost in nemir sta se stopnjevala v taborišču, ki je postajalo prenapolnjeno spricho vedno novih transportov. Tudi pri nas se je začela evakuacija. Zbiranje teh transportov po prihodu z dela je pomenilo višek napetosti in razburjenja za vse, saj smo predobro vedeli, da pomeni to zanesljivo smrt. In sedaj tik pred koncem vojne. Razkropili smo se po taborišču in se skrivali, kjer smo se le mogli, da smo med zadnjimi prišli na zborni mesto. Esesovci so besno priganjali množico, zaganjali so se v pepelnate okosnjake, udrihali vseprekter se hripavo drli. Danes jih je odšlo s transportom petsto, jutri tisoč, v negotovost, v pogubo.

Nenadoma nas je presenetila novica: v taborišču mobilizirajo nemške jetnike pod orožje. Obrekli so jih v črne uniforme in videli smo jih, kako so jih urili. Schwarze Wache so imenovali te skupine kriminalcev. Med stražarji taborišča smo videli vse več starčkov, sivolasih in upog-

Peter Levec

Privid svobode

Tiran poginja. Ura dvanajst bije. Končano je. Svoboda naj živi! Domov gre borec in gredeč izmije ob zarji v rosi z rok si sled krvi.

Nekdo zastrl si je pogled z rokami: izgnanec gleda svojo rodno vas. Spet drugi pa obstal je kot v omami, iz šolskih oken čuje spet naš glas.

In tisoče se rok je razgibalo, na kamen kamen dvigajo krepko. In v prsih teh ljudi je čustvo vsfalo, na lahno pesem bratstva zapojo.

njenih hrbtov, na ramah so imeli zastarele puške. Bile so tudi skupine Čerkezov. Vse vojake letalstva bližnje vojašnice so preoblekli v SS uniforme. Stari narednik Mayer, dobrovoljni Dunajčan, ki nam je dosti pomagal, je nenadoma postal Rottenführer SS. Spreminjal je barvo od besa. Velika Nemčija je stiskala zadnje rezerve. Postajali smo neučakani in nervozni. Pisem od doma ni bilo več. Esesovci so postajali vse bolj popadljivi in natančni, preiskave so se vrstile dan za dnem. Nekateri kapoži so se potuhnili, mnogi zamenjali znamenja kriminalcev, nekateri so postajali vse bolj divji, drugi so iskali zveze. V tem času je Himmler poslal brzojavko komandantom taborišč Dachau in Flossenbürg: „Predaja ne pride v poštev. Noben jetnik ne sme živ v roke nasprotniku.“ Čeprav nismo vedeli za to brzojavko, smo se bali, da nas bodo esesovci nagnali v rove in jih minirali.

Petega maja smo odšli na delo kakor po navadi. Ko smo se proti večeru vračali v taborišče, smo v njem že od daleč zaznali čuden nemir. Kolono so priganjali, naj stopa hitreje skozi vrata, a pri vhodu ni bilo običajnega štetja. Brž ko smo bili vsi za mrežo, je taborišče z vseh strani zastražila Schwarze Wache z nabitimi puškami. Po taborišču so vseprek tekali jetniki in kakor blisk se je raznesla novica: Berlin je padel, vojne je konec! Vse je bilo na nogah in obenem vse zaskrbljeno: kaj bo z nami, zaprti smo in pod podvojeno stražo? Strahoma smo se ozirali na stražne stolpe in se jih izogibali, pogledi so nam begali proti mreži, kjer so stale črne postave. Nihče ni vedel povedati, kaj nameravajo ukreniti z nami.

Pod večer so se oglasili zvočniki: „Vsi jetniki na zborni mesto!“ Pred nas je stopil mlajši podoficir, obdan s tolmači, in povedal: „Vojna je končana. Dobili smo ukaz, naj vas izpustimo, in ta ukaz bomo izpolnili kot vojaki, zakaj tudi pod našim vojaškim plaščem bije človeško srce. Bodite disciplinirani in potrpežljivi. Postopoma vas bomo izpustili iz taborišča.“

Nismo mu verjeli. Laže ušivec zato, ker se boje, da bi tisočglava

množica napadla straže in ušla, se razlezla po mestu in po okolici, se maščevala, čeprav golih rok. Iz pisarne smo vendar zvedeli, da pripravljajo spiske skupin, po katerih bomo odhajali.

Minila sta dva dneva napetosti, negotovosti in pričakovanja. Kaj čakamo? Po taborišču je zavladal nered in lov za hrano. Že prej je bila delitev pri kotlih težka. Sestrada množica se ni mogla obvladati in je pritiskala z vso silo. Sedaj pa je postalo prehranjevanje problematično.

7. maja zvečer so razglasili, naj se vsi Jugoslovani zberemo pri izhodu. S pograda sem potegnil odejo, koc iz celuloze, rekli smo mu „Wienerwald“, in ga vtaknil v nahrbtnik, ki sem ga že nekaj časa skrival. Na zbornem mestu smo spet slišali: „Zu fünf, zu fünf.“ Vsakemu so dali pol hlebca kruha, malo margarine, kos mesne konzerve — pravo bogastvo! Takoj sem z nožem, narejenim iz tanke žage, začel rezati kruh, ga mazati z margarino

PREŽIHOV VORANC

Pljunek smrti

Kolona dva tisoč ljudi se je počasi pomikala s kolodvora proti taborišču. Dva tisoč kandidatov plinske kamre, dva tisoč „muzelmanov“... Tesno, neprijazno mesto se je vlekle ob cesti in komaj se je cesta zrinila skozenj. Nad dolino in nad mestom je sijalo rumeno, zimsko sonce, ki ni dajalo nobene toplote. Mrzel veter je vlekel ob široki reki dolina je bila kakor ledena struga. To tiho, mrtvaško kolono so na kolodvoru izbruhali iz sebe živinski vagoni. Bruhanje je trajalo dve uri. Ko so bili vagoni prazni, je pred vsakim vagonom ležal stog mrličev, naloženih kakor drva, z navzdol visečimi glavami in odprtimi usti. Kolodvor so napolnili divji glasovi:

„Los, los, los...“

Vmes so padali strelji.

Kljub temu je bruhanje vagonov in nakladanje stogov pred njimi trajalo dve uri.

„Mauthausen“ se blesti na postaji napis v zimskem soncu.

Mrliči, ki niso obležali na stogih na peronu in ki so še hodili po dveh nogah, so se začeli v peterostopih pomikati skozi mesto proti taborišču.

in prigrizovati iz konzerve. „Bolje je nositi te stvari v želodcu kakor v nahrbtniku,“ smo dejali, čeprav nismo vedeli, kaj nas čaka.

Vsako skupino po sedem peterostopov je obstopila patrolja starih in zgrbljenih vojakov z dolgimi puškami na ramah in krenili smo skozi odprta vrata v temno noč. Izpod neba je začelo rahlo rosi. Kam nas ženejo? Zakaj imamo oboroženo spremstvo? Ta vprašanja so se nam pojavljala v glavah, ko smo krenili skozi izumrlo mesto Leitmeritz proti Labi. Obdajale so nas zle slutnje: peljejo nas na most, tam nas bodo postrelili in pometali v reko. Negotovo in plašno smo se ozirali v neprodno temo, v oboroženo spremstvo.

Na mostu se nismo ustavili. Ko smo bili na drugi strani, so se vsi molče obrnili in nas pustili same sredi ceste. Je to mogoče? Svobodni smo in prosti, čeprav v tuji deželi, daleč od doma, v črni noči, neznano kje, pred nami je neznana usoda, kaj nas čaka? Globoko, prav do poslednjega kotička pljuč sem zadihal svobodni zrak. Občutki in razpoloženje so enkratni. Saj ne moremo verjeti, svobodni smo, mi kandidati smrti. (Odlomek)

Svetozar Guček

Štiri dni so bili zgneteni po sto dvajset vagonih, na katerih je bilo napisano z belo kredo: „40 ljudi ali 6 konj“. Ko so izstopili, so bili pijani od zraka, od svetlobe in od slabosti. Opotekali so se po peronu in se le z veliko muko držali v peterostopih. „Los...!“ je zadonelo povelje od spredaj.

Sprevod se je pomaknil na cesto, tu je bil veliko daljši kakor na peronu. Dva tisoč zebrastih postav se je komaj pomikalo po trdi cesti. Nekateri muzelmani niso imeli zebrastih plaščev in so bili odeti v tanke črnike in zamazane koce. Bili so podobni strahovom, ki se klatijo na pokopališčih. Pri glavi sprevoda je korakala SS-komanda z normalnim korakom, vendar sprevod temu korakanju ni mogel slediti. Na več mestih se je sprevod pretrgal in se podaljšal proti repu procesije. Nekaj strahov se je sesedlo takoj pri prvih hišah, mnogo drugih strahov in zeber se omahovalo iz sprevoda na vse strani in iskalo zavetja ob hišnih zidovih in ob plotovih kraj ceste. Toda usoda se je nad temi takoj maščevala. Esesovci, ki so ob straneh delali špalir, so potegnili palice, pendreke in puške. Ko so jih zavijeli, je donelo, ko da bi tolkli po prazni posodi.

„Los, los, los...!“ je vpil špalir. Tu in tam se je kakšen strah, ki je prehodil dobil po lobanji, onemogel zgrudil na tla. Bil je izgubljen, zakaj vojak iz špalirja bi ga tako dolgo tolkel po glavi, da bi ga ubil, toda priskočili so zebrasti ljudje iz peterostopa, ga potegnili v vrsto in ga tirali dalje. Strah je še živel dalje, korakal je, vendar je bila njegova pamet mrtva.

To se že godi od postaje dalje. „Kako daleč je še do taborišča...?“

„Pet kilometrov...“

Le oči mrličev izprašujejo in odgovarjajo, ker govoriti ne sme nihče.

Pet kilometrov. Procesija pijanih strahov se zamaje. Kdo bo prišel živ tja? Taborišče je sedaj rešitev v daljavi. Ali barake ali plinska kamra, ali krematorij, ali kar koli že, je sedaj za strahove rešitev mučeništva.

„Los, los, los...“

Mestece ob cesti je mrtvo. Z nemimi okni spremlja dolgi sprevod po svoji glavni ulici. Nič novega ni današnji sprevod za to mestece. Kdo ve, koliko takih sprevodov je že šlo skozenj. Mauthausen živi v sencah taboriščnih zidov, ki jih je dal postaviti Hitler leta 1938, potem ko je „osvobodil“ Avstrijo. Včasih pritisne zračni tlak iz višine na sotesko, in takrat smrdi med hišami po člove-

škem mesu. V kotlinah granitnih kamnolomov se ta duh vlačí po cele dneve.

Ali te dolgočasne, tesne ceste ne bo nikdar konec? Teh oglatih, masivnih hiš z okovanimi durmi in majhnimi okni? Saj se vendar te hiše vlečejo že nekaj kilometrov. Kje je vendar taborišče? Ni ga še videti, pred kolono na ovinku so še zmerom iste dolgočasne hiše. Kolona koraka nekoliko krepkeje. Strahovi so se navadili gibati se in hoditi, in le redko omahne kdo iz kolone. Takoj ga brezobzirni sunki iztreznijo in potisnejo nazaj v vrsto. Nekdo zaihti:

„Meni je vseno, bolan sem...“

Dva tovariša ga morata, tako da ga zgrabita pod pazduho in vlečeta naprej, kar prisilijo, da živi dalje. Glava mu pri tem maha kakor posušena sončnica na njivi. Kljub tovariški pomoči se zgodi, da tu in tam kdo zaostane in se zgrudi iz vrste na cesto, preden ga utegnejo tovariške roke zgrabiti. Potem ga najde esesovec in začne mlatiti po njem. Ni treba mnogo udarcev, da omedli. Potem zaostane tak mrlič za kolono, kjer je svojo življenjsko pot končal že na cesti. Za kolono bo prišla posebna ekipa jetnikov, ki bo take kupa pobrala in jih na svojih ramah znosila v krematorij.

Čim dalje od postaje so, tem huje divja špalir. Čudno je, da se na civilno prebivalstvo mesta prav nič ne ozirajo. Redki pešci gredo mimo sprevoda in hitrih korakov izginjajo med hišami. V tesnem prehodu dva esesovca bijeta starega moža, ki ima na sebi temno sivo odejo, dokler se ne zruši na tla. Dva tovariša ga potegneta v vrsto in ga rešita. Civilist mora stati in čakati da je cesta prosta. Takrat se eden tistih esesovcev, ki sta ga bila, naglas zakrohoče, ko da bi se rad opustil:

„To je bil samo Žid...“

Podoba je bila, ko da se civilno prebivalstvo skriva pred temi sprevodi. Mogoče niso nacisti in se jim tako postopanje z ljudmi gabi? Mogoče imajo ukaz, zapirati okna in vrata?

Kolona se pomika dalje. Tam na koncu hiš se vidi polje. Torej bo mesta le konec, potem pride polje in potem se začno granitni kamnolomi taborišča.

Po cesti se vali voz, ki se je napravil sredi kolone. Vsak peterostop vlačí s seboj kakega onemoglega tovariša, da bi ne poginil sredi poti. Njihova trupla ne kažejo nobenega življenja več, vendar jih tovariši z zadnjimi močmi vlečejo navkreber. Vozel se ravno pomika mimo enonadstropne hiše. V pritličju je odprto okno in sonce sije skozi razmaknjene zavese. Med zavесami stoji mlada, lepa ženska, ki si ogleduje kolono. Njene ustnice so stisnjene, da so tanke kot črta. Njene oči so polzaprte. Tako stoji nepremično in gleda na kolono pod seboj.

Medtem ko stoji na kolono, drži na golih prsih majhnega otroka in ga doji. Njena prikazen je tako materinska, lepa, da jo vidijo celo oči utrujenih polživih jetnikov, ki se ozirajo na okno. Njene tanke stisnjene ustnice se v okviru zaves komaj opazijo.

Nenadoma pa se njene ustnice zakrožijo, iz ust se izloči velik pljunek, ki ga ženska v velikem loku izkhrne na cestno kolono. Pljunek pade na lice nezavestnemu jetniku, ki ga neki peterostop nese med hišami.

Za pljunkom se zasliši glas, poln sovražstva, skoraj nečloveški glas:

„Fej... Postreliti bi vas morali vse skupaj...“

Pri tem divjem izbruhu mlade ženske se njene prsi komaj vidno zganejo, otročiček pa nemoteno sesa dalje. Potem se ženska s studom obrne od okna in izgine v sobi...

Peterostop za peterostopom koraka mimo okna. Peterostop, ki ga je zadel pljunek, se zgane in malo manjka, da se ne zruši na tlak. Pljunek je hujši kakor gorjača, ki jo esesovec iz špalirja spušta na vrsto. Bledi obrazi dobijo mrličski odsev. Človeške sence, ki gredo mimo hiše, ne prenesejo sovražstva, ki je prišlo z okna.

Iz špalirja zadonijo hreščeci glasovi:

„Los, los, los...!“

Palice in biči zaživžgajo po zraku. — — — To je bilo pozimi leta 1945, malo pred koncem fašizma.

Matej Bor

BESEDA

V spomin vsem, ki so padli za svobodo.

Po vseh koncih te naše zemlje spite, strahotno ubiti, mučeni, tepeni. Izdali so domači vas kreteni za podli okupatorjev drobiž. In ravno ta, ki zvičaj je spočite roke h križu, pribijal je na križ.

To ljudstvo, ki ga včeraj na povodcih vlačili po sejmech so na prodaj, zbudili vi ste, da je iz ograj pognalo se, planilo po mogotcih! Vi ste mu dali novo blagovest: Beraška dlan? Ne, puntarjeva pest!

A tisti, ki ostali so brez črede, začudeno, užaljeno, nemirno zdaj vpijejo in jaskajo: Nazaj! A čreda ni več čreda! Vse zasede so polne pušk zgovornih, ki prešerno se hobotajo njim: Nazaj? Zakaj?

Ceprav berač, ta rod je bolj bogat, kot sanjali njegovi so pastirji. Saj je ob uri, ko so mu skovirji zavijali že zadnjo uspravanko, rodil iz sebe svoj najslajši sad in tisočletno razvozlal uganko.

Kaj ni ob uri, ko drhtela Evropa je kot splašen, moker ptič, tu na teh tleh najpreje zadonela uporna puška meni tebi nič? In narod, ki poslednji je cokolal, se v ogenj je med prvimi pognal.

To ljudstvo, ki za sleherni drobtino je dati moralo kapljo krvi so z revolucijo nekoč strašili. A danes, ko okuša njeno vino, ki so ga s tisoč ključki zaklenili, ve, kje nasrka novih se moči.

Gremo naprej, tovariši, brez vas, a naša kri ob vaši se je vžgala, njen ogenj obsijal je našo pot. Brez mrtvih grl šibak je živih glas, ker ni vas več, zato ste vsepovsod, saj smrt vas je življenju darovala.

SPORTNI ŠPORTNI ŠPORTNI ŠPORTNI ŠP
RTNI ŠPORTNI ŠPORTNI ŠPORTNI ŠPORT
SPOR: (NI SP
RTNI: (SPORT
SPOR: (NI SP
RTNI: (SPORT
SPORTNI ŠPORTNI ŠPORTNI ŠPORTNI ŠP
RTNI ŠPORTNI ŠPORTNI ŠPORTNI ŠPORT

K O Š A R K A

● PRIPRAVE ZA SVETOVNO PRVENSTVO

V mednarodni košarkarski tekmi je v Tivoljski dvorani v Ljubljani jugoslovanska reprezentanca zmagala proti ameriški profesionalnemu klubu TWA z rezultatom 112:83. Odlični vtis je zapustila košarkarska reprezentanca Jugoslavije tudi na mednarodnem turnirju v Zagrebu, ki je bil prirejen nalašč kot nadaljevanje priprav za finale 6. svetovnega prvenstva v Ljubljani. Jugoslovanski košarkarji so zanesljivo zasedli prvo mesto. V predtekmovalnem turnirju so Jugoslavlani premagali reprezentanco Bolgarije 103:60, nato pa v finalu moštvo Večernjega lista 114:81. Drugo mesto si je osvojilo moštvo Večernjega lista pred reprezentanco Bolgarije, četrto mesto pa je zasedlo moštvo TWA, ki je izgubilo vse tekme. Na tem turnirju se je izkazalo, da se forma jugoslovanske košarkarske reprezentance stalno izboljšuje in da so taki nastopi zelo koristni v pripravah za svetovno prvenstvo. Zadnji preizkus jugoslovanske ekipe pred svetovnim prvenstvom pa sta dve tekmi proti Poljakom v Ljubljani, in sicer večeraj in danes. Svoj zadnji poraz na domačih tleh je jugoslovansko moštvo utrpelo pred petimi leti prav proti Poljski.

V okviru priprav za bližnje svetovno prvenstvo v košarki je tudi Sovjetska zveza nastopila na turnirju, ki so se ga udeležile Poljska, Estonija in Finska. Prvo mesto si je osvojila Sovjetska zveza pred ekipo iz Poljske, Estonije in Finske. Sovjetski košarkarji bodo nastopili še v nekaterih tekmah v Belgiji, nato pa se bodo napotili v Karlovac, kjer igrajo v kvalifikacijski skupini z Urugvajem, Panamo in Združeno arabsko republiko.

T E N I Š K I D V O B O J

● AVSTRIJCI PORAZENI V MARIBORU

Avstrijska teniška reprezentanca je v prijateljskem meddržavnem teniškem dvoboju z Jugoslavijo v Mariboru podlegla kar z 0:5. V obeh dneh, 2. in 3. maja, so se izkazali Jugoslavlani vse premočni, da bi se lahko Avstrijci kosali z njimi. Tudi Avstrijca Pokorny in Kary se nista mogla uveljaviti proti jugoslovanskim moštvom, kot sta Franulović in Špear. Izven uradnega dvoboja so se pomerili še rezervisti obeh ekip, pri katerih je žela Avstrija uspeh v treh igrah, dočim so Jugoslavlani dobili le eno. Srečanje z Jugoslavijami je bilo nedvomno zelo koristna priprava pred nastopom za Davisov pokal. V prvem nastopu za Davisov pokal bodo Avstrijci nastopili v Edinburgu proti Angliji, Jugoslavija pa se bo pomerila v Mariboru s teniško reprezentanco iz Poljske.

A V T O M O B I L S K E D I R K E

● 54. TARGA FLORIO

Na Siciliji je minulo nedeljo potekala 5. avtomobilska dirka za svetovno prvenstvo konstruktorjev. Ze četrtič v letošnji avtomobilski sezoni je zmagal Porsche s posadko Siffert-Redmann. Za nemško avtomobilsko firmo je bila to deseta zmaga na tovrstnih dirkah. Drugo mesto sta zasedla zmagovalca iz avtodroma v Monzi Radriguez in Kinnunen (Porsche). Porschejev najostrejši tekmelec Ferrari se je uvrstil s posadko Vaccarella-Giunti šele na tretje mesto. 54. Targa Florio je potekala v slabem vremenu in kljub močnejšemu 5-litrskemu ferrariju zmaga 3-litrskih porschejev ni bila nikdar ogrožena.

Svetovno prvenstvo konstruktorjev je sestavljeno iz 11 dirk, za končno uvrstitev pa bo veljalo le 8 najboljših rezultatov. Svojo pomoč na dirkah v formuli II je ponovno pokazal Avstrijec Jochen Rindt. Zmagama v Thruxonu in Pau-u je dodal še zmago na nemškem Nürburgringu, kjer se je pred leti smrtno ponesrečil svetovni prvak v formuli I Jim Clark. Drugo in tretje mesto sta zasedla Anglež Derek Bell in Nemec Rolf Stommelen.

● MOTOKROS V PODLJUBELJU

Na znani progi za motokros v Podljubelju so bile 2. in 3. maja spet velike mednarodne tekme, hkrati pa se je odvijala II. tekma za letošnje državno prvenstvo Jugoslavije. Na motokrosu za jugoslovansko državno prvenstvo je zmagal domačin Jože Zupin, v mednarodni tekmi pa Anglež Arthur Brown. V okviru tega motokrosa je bila na programu tudi tekma za pokal Karavank, ki ga je osvojil Čeh František Stanek, medtem ko je zasedel Avstrijec Alfred Benzak odlično drugo mesto.

V nedeljo 10. maja pa bo velik dogodek v Orehovi vasi pri Mariboru, kjer bo četrti moto dirka za svetovno prvenstvo v razredu do 250 ccm in na kateri bodo sodelovali najboljši dirkači sveta.

RADIO PROGRAM

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 16.00, 17.00, 18.45, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje: (razen ob nedeljah in praznikih): 6.40 Jutranja opažanja, 6.45 Vesele melodije, 7.20 Jutranja gimnastika, 7.25 Jutranja glasba, 8.05 Jutranja glasba, 9.00 Za prijatelje stare glasbe, 10.05 Komorni koncert, 11.00 Roman v nadaljevanjih, 11.15 Opoldanski koncert, 13.00 Operni koncert, 14.00 Dirigenti, orkestri, solisti, 14.45 Mednarodna gospodarska poročila, 15.00 Več uka, več znanja, 16.03 Stereo-koncert, 18.43 Pregled spreda.

Ponedeljek, 11. 5.: 6.05 Oddaja obrtnega gospodarstva — 6.11 Jutranja glasba — 13.45 Avstrijska pripovedka — 15.45 Krogi, pike, črte — 17.10 Mednarodna radijska univerza — 17.30 Mladinska redakcija — 19.30 Raziskovalne naloge — 20.00 Majster Goethejeve dobe — 23.10 Sodobna glasba.

Torek, 12. 5.: 6.05 Oddaja delavske zbornice — 6.11 Jutranja glasba — 9.30 Vesele note — 13.45 Jakob Grimm o svojem bratu Wilhelmu — 17.10 Raziskovalci na obisku — 19.30 Kulturno-politične perspektive — 20.00 Za in proti: Ima demokracija bodočnost? — 21.30 Brez strahu pred glasbo — 22.45 Šanson — 23.20 Studio nove glasbe.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 6.30, 8.00, 10.00, 13.00, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00.

Dnevne oddaje: (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Kmetijska oddaja, 5.40 Jutranja opažanja, 5.43 Pisane jutranje melodije, 6.00 Jutranja gimnastika, 6.45 Deželni razgled, 7.00 Glasbeni mozaik, 7.45 Lokalna poročila, 8.05 Zveneti jutranji pozdrav, 8.15 Obzornik za ženo, 9.00 Šolska oddaja, 10.05 Šolska oddaja, 11.30 Oddaja za podeželje, 11.40 Nasveti za vas, 11.45 Za avtomobiliste, 13.05 Deželni razgled, 13.30 Glasba po kosilu, 14.00 Za ženo, 14.15 Slovenska oddaja, 15.30 Otroška ura, 16.00 Venček melodij, 18.15 Odmev časa, 18.45 Šport, 18.55 Lahko noč otrokom, 19.03 Pregled spreda, 19.05 Zabeležite si, 19.35 Melodija in ritem, 22.10 Šport iz vsega sveta.

Sobota, 9. 5.: 5.05 Ljudske viže — 7.55 Naš hišni vrt — 8.05 Godba na pihala — 10.05 Avstrijska glasba 20. stoletja — 11.00 Naša lepa domovina — 13.50 Za zbiranje znamk — 14.00 Zabavni koncert — 15.30 Po željah — 17.10 Vesel konec tedna s pihalno godbo — 18.00 Vesele note — 18.40 Umetnostna in kulturna kritika — 20.10 Vesel kolesarski izlet v preteklost — 21.00 Zveneti Avstrija — 22.25 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 10. 5.: 6.35 Dobrodošel, ljubi dan! — 7.35 Ljudska glasba — 8.05 Zveneti jutranji pozdrav — 8.15 Kaj je novega — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Dopoldanski koncert — 12.05 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Po željah — 16.30 Življenje in delo bratov Schrammel — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Matere slavnih sinov in hčera — 18.30 Pogovor o umetnosti — 18.45 Pridite in zapojte — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgled — 20.10 „Vse dobro za materinski dan“ — 21.30 Sala in satira iz prve roke.

Ponedeljek, 11. 5.: 5.05 Veselo zaigrano — 9.00 Šolska oddaja — 11.00 Sliši pesmico — 14.30 Knjižni kotiček — 15.00 Komorna glasba — 17.10 Veselju sliši svet — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 19.15 In ljudje so tako prijetni — 20.10 „Potovanje na štajersko“ — 21.30 Življenje in delo Mikisa Teodorakisa.

Torek, 12. 5.: 5.05 Veselo zaigrano — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Dežela ob Dravi — 10.05 Šolska oddaja — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Za mladino — 14.45 Ljudska prosveta na Koroškem — 15.00 Pod oknom moje deklice — 16.15 Kulinarčni izleti — 18.00 Oddaja sindikalne zveze — 19.15 In kaj pravite vi? — 20.10 Orkestrski koncert.

Sreda, 13. 5.: 5.05 Veselo zaigrano — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note — 10.15 Tisti, ki stojijo v senci življenja — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Koroška večeraj in danes — 16.30 Melodije iz operet in glasbenih revij — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Oddaja industrije — 19.15 Jezik domovine — 21.00 Brati in razumeti — 21.15 Staroavstrijska slikanica.

Četrtek, 14. 5.: 5.05 Veselo zaigrano — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note — 10.05 Tudi mi se moramo prilagoditi — 10.45 Interesna zastopstva — 11.00 Sreča ni trajna — 14.45 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Diletole musicale — 16.15 Kakšno vlogo igra oče v družini? — 17.10 Iz sveta operete — 18.00 Oddaja obrtnega gospodarstva — 19.15 Na obisku pri koroških zborih — 20.10 Koroški hišni koledar — 21.15 Domače glasbeno življenje.

Petek, 15. 5.: 5.05 Veselo zaigrano — 9.00 Državna pogodba — 9.30 Klavirska glasba — 10.05 Šolska oddaja — 11.00 Ljubezen je kot potok — 14.30 Koroški profili — 14.45 Koroški avtorji: Heidi Patlacki — 15.00 Zborovska glasba iz Furlanije in Slovenije — 16.15 Žena v kmetijstvu — 16.45 Maj, veseli maj — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Oddaja delavske zbornice — 20.10 Zveneti alpska dežela — 21.10 Pogovor čez mejo — 21.40 Veselo zaigrano — 22.25 Preko mejo.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 9. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 10. 5.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 11. 5.: 13.45 Informacije — Glasbena lojtrica od nas do vas — Za našo knjižno polico.

Torek, 12. 5.: 13.45 Informacije — Moški oktet tovarne „Sava“ — Športni mozaik.

Sreda, 13. 5.: 13.45 Informacije — Revija slovenskih popevk — Našim mladim poslušalcem.

Iščemo samsko **hčerko** za hišo in kuhinjo, plača 400.— frankov, družinsko vzdušje, urejen prosti čas. Ponudbe na naslov:

Familie Abegglen, Hotel du Lac,
CH 3807 Iseltwald,
Bernar Oberland (Schweiz)

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založnica in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Objava Korotana

Naprošeni smo bili, da priobčimo naslednjo objavo:

Slovenski visokošolski dom na Dunaju sprejema **do konca maja** prijave za študijsko leto 1970-71. Slovenski visokošolci in visokošolke ter maturanti, ki želijo priti v Korotan, naj se pravočasno prijavijo na naslov: Korotan, Albertgasse 48, 1080 Wien

glasba — 23.15 Popevke iz studia Zagreb — 23.40 Za ples.

Sreda, 13. 5.: 8.04 Glasbena matineja — 9.05 Nenavadni pogovori — 9.25 Iz glasbenih šol — 12.10 Iz Poličeve opere „Deseti brat“ — 12.40 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 14.05 Operetni odlomki — 14.35 Voščila — 15.40 Recital violinista Vladimira Škerlaka — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Rad imam glasbo — 18.40 Naš razgovor — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Ti in opera — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 Popevke iz studia Beograd — 23.40 Plesni ritmi.

Četrtek, 14. 5.: 8.04 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Lepe melodije — 12.10 Ruske uverture — 12.40 Čez polja in potoke — 14.05 Pesem iz mladih grl — 14.25 Plesni orkester RTV Ljubljana — 14.40 Mehurčki — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana izvaja skladbe jugoslovanskih avtorjev — 17.05 Glasbeno popoldne — 18.15 Morda vam bo všeč — 18.45 Naši znanstveniki pred mikrofonom — 20.00 Četrkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Vabimo vas na bralno vajo — 22.15 Iz sodobne romunske simfonije literature — 23.15 Iz albuma izvajalcev jazz — 23.40 Za ples.

Petek, 15. 5.: 8.04 Operna matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Norveška pihalna godba — 9.45 Pesmi iz Britanije in Irske — 12.10 Igra violončelist Ciril Škerjanec — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Skladbe za mladino — 14.35 Voščila — 15.30 Napotki za turiste — 15.40 V ritmu valčka — 17.05 Človek in zdravje — 17.15 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Rad imam glasbo — 18.50 Ogledalo našega časa — 19.15 Ansambel Henčka Burkata — 20.00 Koncert zbor South Missouri College iz Amerike — 20.30 Top-pops 13 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz-klub.

KMEČKA GOSPODARSKA ZADRUGA PLIBERK

Išče šoferja, ki bi pomagal tudi v skladišču. Zaposlitev je deloma lahko tudi poldnevna in primerna kot postranski zaslužek.

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

1. PROGRAM

Sobota, 9. 5.: 16.15 Za otroke — 16.40 Beatclub — 17.10 Za družino — 17.35 Nova črta — 18.00 Tedenski obzornik — 18.25 Kulturna aktualno — 18.30 Dober večer v soboto želi Heinz Conrad — 19.30 Čas v sliki in tedenski komentar — 20.06 Šport — 20.15 „Časni gost“, veseloigra — 21.55 Šport — 22.25 Čas v sliki — 22.40 Sled vodi v pristanišče, kriminalni film.

Nedelja, 10. 5.: 14.45 Avtomobilske dirke za veliko nagrado Monaka — 15.15 Za otroke — 17.25 Film zale — 18.00 Marianne Schönerer bere za materinski dan — 18.30 Oknar — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Šport — 20.15 „Taka je bila mati“, prenos iz gledališča — 21.50 Dunajski filharmoniki pri vaji in koncertu — 22.55 Čas v sliki.

Ponedeljek, 11. 5.: 18.00 Znanje aktualno — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Zaljubljen v čarovnico — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Mož s kovčkom, kriminalni film — 22.00 Čas v sliki — 22.15 Politični portret: Hermann Wirth.

Torek, 12. 5.: 18.00 Angleščina — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Dogodivščine Chevaliera de Recija — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Avstrijsko stotletje — 21.25 Glasba šesdesetih let — 22.40 Čas v sliki.

Sreda, 13. 5.: 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Kalendarj — 11.00 Sled vodi v pristanišče — 16.30 Za otroke — 17.10 Kdo rokodelci z nami? — 17.35 Lov na nosoroge — 18.00 Francoščina — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Panorama — 21.15 Sam sebi najbližji — 22.25 Čas v sliki.

Četrtek, 14. 5.: 10.00 Kaj morem postati — 10.30 Japonska — 11.00 Vem, komu verjamem — 11.30 Mali svet velikih čudežev — 18.00 Italijanščina — 18.25 Športni mozaik — 18.50 Policijska klič — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Zlati strel — 21.45 Joué fixe — 22.45 Čas v sliki.

Petek, 15. 5.: 10.00 Več kot zlato in dragulji — 10.30 Avstrijska državna pogodba — 11.00 Princa Rudolfa poslednja ljubezen — 18.00 Novo iz kmetijstva — 18.25 Podoba Avstrije — 18.41 Oddaja sindikalne zveze — 18.50 Očarljiva Jeannie — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Komisar: Kakor volkovi, kriminalni film — 21.15 Sodobni dogodki — 22.15 Čas v sliki.

2. PROGRAM

Sobota, 9. 5.: 17.30 Politični portret: Friedrich Peter — 18.00 Umetniške tehnike — 18.30 Sodobni dogodki — 19.30 Čas v sliki in tedenski komentar — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Elektra — 22.05 Tele-reprize.

Nedelja, 10. 5.: 18.30 Geografski izleti: Skandinavija — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Forumski razgovor — 20.10 Vzgoja — 20.15 Snubitev — 21.35 Tele-reprize.

Torek, 12. 5.: 18.30 Iz šolskega spreda — 19.00 Veliko ravnotežje — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Z dežnikom, očarljivostjo in melano — 21.05 Pet dni do Monze, dokumentarni film — 21.25 Princa Rudolfa poslednja ljubezen — 23.05 Tele-reprize.

Sreda, 13. 5.: 18.30 Šolska oddaja — 19.00 Novi svet biologije — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Maverick — 21.15 Enaindvajset, quiz — 22.00 Tele-reprize.

Petek, 15. 5.: 18.30 Viri zgodovine — 19.00 Marcel Duchateau, dokumentacija — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Jazz-festival — 21.15 Premišljen zločin — 22.30 Tele-reprize.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 9. 5.: 8.55 Parada ob dnevu zmage — 10.00 Revolucionarne pesmi — 17.15 Obzornik — 17.20 Recital gledališča Nova Gorica — 18.00 Koncert pihalnih orkestror jugoslovanske armade — 18.50 Mozaik — 18.55 Dokumentarni film — 19.20 V soboto, ob 25-letnici osvoboditve — 20.00 Dnevnik — 20.35 Magazin — 21.40 Risanke — 22.00 Geminus — 22.40 Kažipot — 23.00 Poročila.

Nedelja, 10. 5.: 9.00 Madžarski pregled — 9.35 Narodna glasba s Korčule — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Mozaik — 10.50 Otroška matineja — 12.00 Kažipot, po športnem popoldnevu poljski film Uthnilno je orožje — 20.00 Dnevnik — 20.35 Deset zapovedi, humoristična oddaja — 21.20 Videofon — 21.35 Športni pregled — 22.10 Dnevnik — 22.30 Risanke — 22.40 Moška Amerika-Kuba — 23.25 Po poteh partizanske Ljubljane.

Ponedeljek, 11. 5.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Žogica Marogica — 18.15 Obzornik — 18.30 Po slehah napredka — 19.00 Mozaik — 19.05 Narodna in zabavna glasba — 20.00 Dnevnik — 20.35 Svetni otok, irska drama — 21.10 Portret Franceta Miheliča — 21.30 Košarka Brazilija-Italija — 23.00 Poročila.

Torek, 12. 5.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 17.55 Poštarska kapa — 18.05 Risanke — 18.20 Obzornik — 18.35 Srečanje v studiu 14 — 19.00 Mozaik — 19.05 Sodobna vzgoja — 19.25 Iz sveta oblikovanja — 19.42 Kako bomo uporabljali novi slovar — 20.00 Dnevnik — 20.35 Detektivska zgodba, ameriški film — 22.10 400 let slovenske glasbe — 22.40 Poročila.

Sreda, 13. 5.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 16.35 Madžarski pregled — 17.00 Obzornik — 17.05 Oddaja za otroke — 17.45 Oddaja za italijansko manjšino — 18.15 Košarka Urugvaj-Panama — 20.00 Dnevnik — 20.35 Monitor — 21.35 Košarka Češkoslovaška-Amerika — 22.00 Dvoboj, baletna oddaja — 22.25 Poročila.

Četrtek, 14. 5.: 9.35 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.55 Glasbeni cibab — 18.15 Obzornik — 18.30 Risanke — 19.00 Mozaik — 19.05 Enkrat v tednu — 19.20 Ko sem bil vojak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Portret neke gospe — 21.20 Kulturne diagonale — 22.00 Zgodbe za vas — 22.25 Poročila.

Petek, 15. 5.: 9.35 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Sebastian med ljudmi — 18.15 Obzornik — 18.30 Glasba za staro in mlado — 19.00 Mozaik — 19.05 Vsa Indokina — drugi Vietnam — 20.00 Dnevnik — 20.35 Gervaise, francoski film — 22.25 Malo jaz, malo ti, quiz — 23.40 Poročila.